

บทที่ 4

กรณีศึกษาชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย

ในการสร้างสรรค์ชุดการแสดงนาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ผู้ออกแบบการแสดงได้ผสมผสานประยุกต์การเคลื่อนไหวในรูปแบบที่ตนเองถนัด กับการเคลื่อนไหวรูปแบบอื่น ๆ ที่ได้พบเห็นทดลอง หรือเรียนรู้เพิ่มเติม โดยการศึกษาข้อมูล คัดเลือก และลงมือปฏิบัติจริง จนนำไปสู่การขัดเกลา การฝึกฝนทักษะ เรียงร้อยการเคลื่อนไหวเข้าด้วยกัน และนำเสนอผลงานนั้นต่อสาธารณชน ซึ่งผู้สร้างสรรค์อาจจะต้องอาศัยกระบวนการการคิดที่ประกอบไปด้วยข้อมูลและประสบการณ์เดิมของตนเอง พร้อมทั้งจินตนาการ และเงื่อนไขปัจจัยต่างๆที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานนั้นขึ้นมาพิจารณาประกอบเป็นกรอบของแนวความคิดเพื่อให้เกิดคุณลักษณะของงานตามที่ได้จินตนาการไว้

เพื่อศึกษา วิเคราะห์ถึงรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยมาเป็นกรณีศึกษา โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกดังต่อไปนี้

1. เป็นชุดการแสดงที่ถูกออกแบบขึ้นโดยผู้ออกแบบท่าเต้นชาวไทย
2. เป็นผลงานของผู้ออกแบบท่าเต้นที่มีประสบการณ์ การสร้างสรรค์ผลงานการแสดงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสาธารณชนจำนวนมาก
3. เป็นผลงานการแสดงระดับชาติ

จากเกณฑ์การคัดเลือกข้างต้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของผู้ออกแบบท่าเต้นชาวไทย 2 คน คือ คุณมานพ มีจำรัส และ คุณพีรพันธ์ ชมธวัช มาเป็นกรณีศึกษา โดยคัดเลือกผลงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยของทั้ง 2 คน มาคนละ 2 ชุด คือ

1.ผลงานการออกแบบท่าเต้นของ คุณมานพ มีจำรัส

- 1.1 ลาวดวงเดือน
- 1.2 ติดดิน (The Return)

2.ผลงานการออกแบบท่าเต้นของ คุณพีรภณท์ ชมธวัช

- 2.1 Homage II
- 2.2 การแสดงนาฏศิลป์มัลติมีเดีย

โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาจากแถบบันทึกภาพการแสดงทั้ง 4 ชุด และสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมบางประการจากผู้ออกแบบท่าเต้นทั้ง 2 คน ในกรณีที่ภาพจากแถบบันทึกภาพไม่ชัดเจน แล้วรวบรวมข้อมูล รวมถึงประวัติการทำงานของผู้ออกแบบท่าเต้นทั้ง 2 คน เรียบเรียง และวิเคราะห์ ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวความคิด
2. วิธีการนำเสนอ และการตีความ
3. เครื่องแต่งกาย
4. เพลง หรือ เสียงที่ใช้ประกอบการแสดง
5. อุปกรณ์ประกอบการแสดง
6. ฉากประกอบการแสดง
7. ลักษณะของการแสดง
8. ลักษณะเด่นของท่าเต้นในการแสดงชุดนั้นๆ

คุณมานพ มีจำรัส

ประวัติส่วนตัว

ผู้กำกับ ออกแบบท่าเต้น และนักแสดงนำของภัทราวดีเธียเตอร์ คุณมานพเข้าร่วมเป็นนักแสดงรุ่นแรกของภัทราวดีเธียเตอร์ โดยเข้าร่วมคณะตั้งตั้งแต่ปี 2530 ได้รับการสนับสนุนให้ฝึกฝนนาฏศิลป์ประเภทต่างๆ เช่น บัลเลต์ นาฏศิลป์ร่วมสมัย-สมัยใหม่ แจ๊ส ละคริบี้ การแสดง ร้องเพลง ร่วมถึงได้รับทุนในการฝึกฝนเพิ่มเติมที่ประเทศแคนาดา เรียนจบ กับอาจารย์ราชนพ โพธิเวส รำไทยกับอาจารย์ ธีรยุทธ ยวงศรี Butoh กับนาฏศิลป์ชาวญี่ปุ่น คุณคัสสุระ คัง นาฏศิลป์ชาวและบานลีจากสถาบัน STSI ประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น

คุณมานพ มีจำรัส เป็นนักแสดงนำของภัทราวดีเธียเตอร์และพัฒนาความสามารถของตนเองได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้ออกแบบท่าเต้น และผู้กำกับการแสดงของภัทราวดีเธียเตอร์ และได้สร้างสรรค์ชุดการแสดงต่างๆ ขึ้นมากมายในระยะต่อมา โดยมีหลักความคิดในการนำนาฏศิลป์ไทยดั้งเดิม มาจัดแสดงในบรรยากาศปัจจุบัน มีการออกแบบฉากการแสดง เทคนิคประกอบการแสดงสมัยใหม่ เพื่อทำให้นาฏศิลป์การละครไทยถูกนำเสนอในมุมมองที่เปลี่ยนไป ตลอดจนการแสดงจะมีการใช้การตีบทแบบนาฏศิลป์ไทย ประกอบบทพากย์ภาษาอังกฤษ แต่การเคลื่อนไหวต่างๆ ของนักแสดงนั้น ทำให้มีจังหวะที่เร็วขึ้นกว่าการแสดงนาฏศิลป์ไทยตามปกติ เพื่อให้เข้ากับดนตรีประกอบที่สนุกสนาน และให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้ชมสมัยใหม่ที่ต้องการให้การแสดงกระชับ ได้ใจความ นอกจากนี้ยังมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่ชัดเจนกว่านาฏศิลป์ไทยมาก เพื่อเสนอเรื่องราวต่างๆ ใช้ชัดเจน มีเหตุผล ตามพื้นฐานของศิลปะการแสดง ที่คุณมานพ ได้ฝึกฝนมา คุณมานพ สร้างสรรค์การแสดงจากชีวิตของตนเอง เป็นเรื่องราวของนาฏศิลป์คนไทยผู้หนึ่งที่ได้ออกกลับมาหารากเดิมของตนเอง ที่ได้ศึกษาศิลปะการแสดงแขนงต่างๆ มากมาย และจนกระทั่งได้หวนกลับมาสนใจและตัดสินใจที่จะศึกษานาฏศิลป์ไทยอีกครั้ง และ สร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบของตนเองออกมา คุณมานพ สร้างสรรค์ท่าเต้นจากการเคลื่อนไหวแบบนาฏศิลป์ไทยพื้นฐาน (เพลงช้า เพลงเร็ว) ซึ่งได้ฝึกฝนมาจาก คุณครูธีรยุทธ ยวงศรี และนาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา เช่นตบมะผาบ และพ็อนเจิง เป็นต้น มาผสมผสานเข้ากับทักษะการเต้นรำแบบนาฏศิลป์สมัย

นาฏศิลป์ร่วมสมัยแบบญี่ปุ่น ใช้สมาธิในการแสดงและเคลื่อนไหวมาก

ใหม่รูปแบบต่างๆ เช่น Release, Cause & Effect และ Contact improvisation ที่คุณมานพ ชำนาญ

ประสบการณ์การทำงานและผลงานที่ผ่านมา

คุณมานพเริ่มทำงานกับภัทราวดีเธียเตอร์ตั้งแต่ปี 2530 จนมีผลงานต่างๆ ที่สำคัญดังต่อไปนี้

ละคร-ละครเพลง

- แสดงนำในการแสดงชุดต่างๆของภัทราวดีเธียเตอร์ ได้แก่ สิงห์ไกรภพ 2536 จูรี อินคอนเสิร์ต 2537
- เริ่มออกแบบท่าเต้น และแสดงนำในการแสดงของภัทราวดีเธียเตอร์ เช่น ร็อก-โอเปร่า เรื่อง อิเหนา-จรกา 2537 เงาะป่า 2538
- ผลงานในฐานะผู้กำกับการแสดง ได้แก่ ร่ายพระไตรปิฎก 2539

นาฏยศิลป์

- ศึกษานาฏยศิลป์ร่วมสมัย Butoh จากคุณคัสสุระ คัง และแสดงนำในผลงานของคุณ คัง ชุด ก่องข้าวน้อย 2539
- เริ่มศึกษานาฏยศิลป์ไทย และชวน รัชชบทแสดงนำในจินตกรรมรามเกียรติ์ ตอน สหัสเดชะ 2540
- เดือนมิถุนายน 2541 คุณมานพ มีจำรัส ได้รับเชิญจากคณะ Asian Council for People's Culture (ACPC) ในกรุงมนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ไปร่วมการแสดงชุด Cry of Asia แสดง ณ ประเทศฟิลิปปินส์ และไต้หวัน
- ได้รับเชิญให้ร่วมเป็นนักแสดงในโครงการ ASEAN Flagship Voyage: Realizing RAMA, A performing Arts tour across ASEAN ในปี 2541 โดยรับหน้าที่ผู้ช่วยผู้ ออกแบบท่าเต้น
- ได้รับเชิญให้ร่วมแสดงผลงานในเทศกาลศิลปะการแสดง Festival der Geister (Ghost Festival) ณ เมืองเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน ในช่วงเดือนกันยายน 2542 โดยได้ออกแบบการแสดงชุด "The Return" ขึ้นเพื่อนำไปแสดงเดี่ยวในเทศกาลนี้โดยเฉพาะ

- เดินทางไปแสดงผลงานในประเทศต่างๆ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส แคนาดา เยอรมัน อิตาลี มาเลเซีย ออสเตรเลีย ฮองกง ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และ เกาหลี

ตัวอย่างผลงานที่โดดเด่น

คุณมานพได้ออกแบบผลงานชุดการแสดงนาฏศิลป์รูปแบบต่างๆ ในนามภัทราวดีเธียเตอร์ขึ้นหลายชุด และจัดแสดงจนเป็นที่ยอมรับ ยกตัวอย่างเช่น

- ลาวดวงเดือน 2540
- คิงเครียด 2540
- คำวคาวกีนกล้วย 2539
- นากาพญา 2542
- ติดดิน 2542
- เพลงช้า เพลงเร็ว 2544

ผลงานการแสดงที่คุณมานพได้สร้างสรรค์ขึ้นนั้นน่าสนใจที่จะนำมาศึกษาประกอบวิทยานิพนธ์นี้หลายชุด แต่ผู้วิจัยได้เลือกมาเป็นกรณีศึกษาเพียงแค่ 2 ชุด คือ ลาวดวงเดือน และ ติดดิน ด้วยเหตุผลดังนี้

ลาวดวงเดือน เป็นผลงานการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยชุดแรกของคุณมานพ ซึ่งเป็นผลงานการแสดงนาฏศิลป์ ที่ไม่ใช้การแสดงเชิงละคร หรือระบำประกอบละครของภัทราวดีเธียเตอร์ชุดแรก และได้รับการยอมรับจากผู้ชมมากจนกลายเป็นชุดการแสดงที่เรียกได้ว่าเป็นต้นแบบการสร้างสรรค์ชุดการแสดงนาฏศิลป์ของภัทราวดีเธียเตอร์ในปัจจุบัน คุณมานพแสดงความสามารถในการสร้างสรรค์ชุดการแสดงที่สามารถให้นักแสดงนำของคณะสามารถแสดงความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ จนสร้างความประทับใจให้ผู้ชม ด้วยทักษะนาฏศิลป์ระดับสูง อีกทั้งยังทำสถิติเป็นชุดการแสดงที่ถูกลำนำออกแสดงบ่อยครั้งที่สุด

ติดดิน เป็นผลงานการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์เดี่ยวชุดแรกของคุณมานพ และเป็นผลงานแรกที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยที่คุณมานพหันมาศึกษานาฏศิลป์ไทยอย่างจริงจัง มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างผลงานอย่างละเอียด ผลงานชิ้นนี้ทำให้คุณมานพเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในต่างประเทศในฐานะผู้ออกแบบท่าเต้นชาวไทยในประเทศเยอรมัน ที่นำเสนอนาฏศิลป์ไทยได้ประทับใจ และมีทักษะส่วนตัวที่ดึงดูดผู้ชมได้อยู่ในระดับสูง และเป็นที่ประทับใจของผู้ชมมากยิ่งขึ้นเมื่อเดินทางไปแสดงในประเทศออสเตรเลียและฝรั่งเศส ทำให้มีการติดต่อให้คุณมานพเดินทางไปแสดงในงานเทศกาลศิลปะต่างๆทั่วโลกในระยะต่อมา ที่นำเสนอนาฏศิลป์ไทยได้ประทับใจ และมีกลเม็ดเด็ดพรายเฉพาะตัวดึงดูดผู้ชมได้อยู่ในระดับสูง

1. ลาวดวงเดือน

ออกแบบท่าเต้น โดย คุณมานพ มีจำรัส

อำนวยการผลิต โดย ภัทราวดีเธียเตอร์

- โอกาสที่จัดแสดง
1. การแสดงเปิดศูนย์ประชุมไบเทค บางนา เดือนตุลาคม 2540
  2. งานลานสร้างสรรค์งานศิลป์ ณ ภัทราวดีเธียเตอร์ เดือนพฤศจิกายน ปี 2540 – เดือนมกราคม 2541
  3. งาน Amazing Thailand ณ สนามหลวง ระหว่างวันที่ 1-3 มกราคม 2541
  4. การแสดงตามวาระต่างๆของภัทราวดีเธียเตอร์

ในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกการแสดงชุดลาวดวงเดือน รูปแบบที่ได้จัดแสดงในงานลานสร้างสรรค์งานศิลป์ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ได้ผ่านการแก้ไขจากการแสดงครั้งแรกมาแล้ว และเป็นต้นแบบของการแสดงชุดอื่นๆในเวลาต่อมา นอกจากนี้ ในการแสดงในงานลานสร้างสรรค์งานศิลป์ เป็นการแสดงครั้งที่ทำให้การแสดงชุดนี้ได้รับการยอมรับ และแสดงเกือบทุกวันตลอดเทศกาล (ศุกร์-อาทิตย์ เป็นเวลา 2 เดือน)

ความยาวของการแสดง 20 นาที

จำนวนนักแสดง ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสถานที่ที่แสดง แต่ในงานลานสร้างสรรค์งานศิลป์ใช้ นักแสดงหญิง 7 คน นักแสดงชาย 5 คน

1.1 แนวความคิด

เป็นการแสดงประกอบเพลงลาวดวงเดือน แสดงให้เห็นถึงความรักระหว่างหนุ่มสาว บรรยากาศยามค่ำคืน การเกี่ยวพาราสีระหว่างชาย-หญิง และความสนุกสนาน

1.2 วิธีการนำเสนอ

การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย ประกอบการใช้อุปกรณ์การแสดงหลายอย่าง แบ่งการแสดงออกเป็นช่วงๆ ตามทำนองและจังหวะของเพลงที่เปลี่ยนไป โดยมีลำดับของการแสดง สลับเป็นการแสดงระหว่างชาย-หญิง การเต้นเดี่ยว การเต้นกลุ่มชาย การเต้นกลุ่มหญิง ตลอดเวลา

1.3 เครื่องแต่งกาย

นักแสดงหญิง: สวม Leotard สีดำ แขนสั้นด้านใน ใช้ผ้าไหมจีนย่น สีขาว ยาว ประมาณ 4-5 เมตร พันรอบเอว แล้วพาดชายผ้าไว้บนไหล่ซ้ายให้เหมือนกับสะไบทั้งชายลงมาด้านหลัง เก็บผมเรียบ ไม่จำกัดว่าจะต้องเก็บแบบใดแต่เปิดหน้าผาก และติดโบไม้ไว้ที่ข้างขวา

นักแสดงชาย: ไม่สวมเสื้อ สวมกางเกงผ้าไหมจีนย่น สีน้ำเงินผูกผ้าไหมจีนย่นสีฟ้า อ่อนพันแทนเข็มขัดที่ข้างผ้าไว้ข้างๆ

นักแสดงนำชาย 2 คน คือ คุณมานพ และ คุณนัทสร มิตรอม จะมีผ้าไหมย่นสีฟ้า อมแทนุ่พันเป็นผ้าถุงทับกางเกง ในการแสดงช่วงแรก 2 ช่วงก่อนที่จะปลดออกเหลือเพียงแค่กางเกงเท่านั้น

1.4 เพลง หรือ เสียงที่ใช้ประกอบการแสดง

เพลงลาวดวงเดือน บรรเลงและเรียบเรียงใหม่โดย คุณเทวัญ ทรัพย์แสนยากร ใช้เครื่องดนตรีสากล ประสมเครื่องดนตรีไทย มีไวโอลินไฟฟ้าเป็นเครื่องดนตรีหลัก บรรเลงในแบบแจ๊ส

1.5 อุปกรณ์ประกอบการแสดง

- 1.5.1 ผ้าไหมย่นสีฟ้าอมเทา ซึ่งนักแสดงนำชายใช้สวมเป็นผ้าถุงในตอนแรก
- 1.5.2 เขียนไขใส่ในกรวยกระดาษ ใช้ในการแสดงช่วงแรก
- 1.5.3 กิ่งไม้แห้งติดโบไม้สดที่มีลักษณะเป็นเถาวัลย์ยาว ห้อยลงมาเป็นสาย และติดดอกไม้ปลอมสีแดงไว้ตรงชาย
- 1.5.4 โคมเทียนที่ทำจากกะลามะพร้าว มัดด้วยลวดผูกติดกับกิ่งไม้แห้ง

1.6 ฉากประกอบการแสดง

การแสดงในงานลานสร้างสรรค์งานศิลป์จัดให้มีการแสดงขึ้นบนเวทีกลางแจ้งของภัทราวดีเธียเตอร์ จึงใช้บรรยากาศและฉากการแสดงที่ติดตั้งอยู่บนเวทีในขณะนั้นให้เป็นประโยชน์ อันได้แก่ บันไดที่ติดตั้งเชื่อมจากบริเวณชั้นลอยของเวทีลงมาที่แท่นไฮโดลิก และพื้นเวทีระดับปกติ ทำให้แบ่งเวทีออกเป็น 3 ระดับ และในแต่ละช่วงของการแสดงก็จะใช้พื้นที่แตกต่างกันอีกด้วย

1.7 การแสดง

การแสดงทั้งหมดแบ่งออกได้เป็น 8 ช่วง โดยจะแบ่งตามลักษณะของคนตรีเป็นหลักดังต่อไปนี้

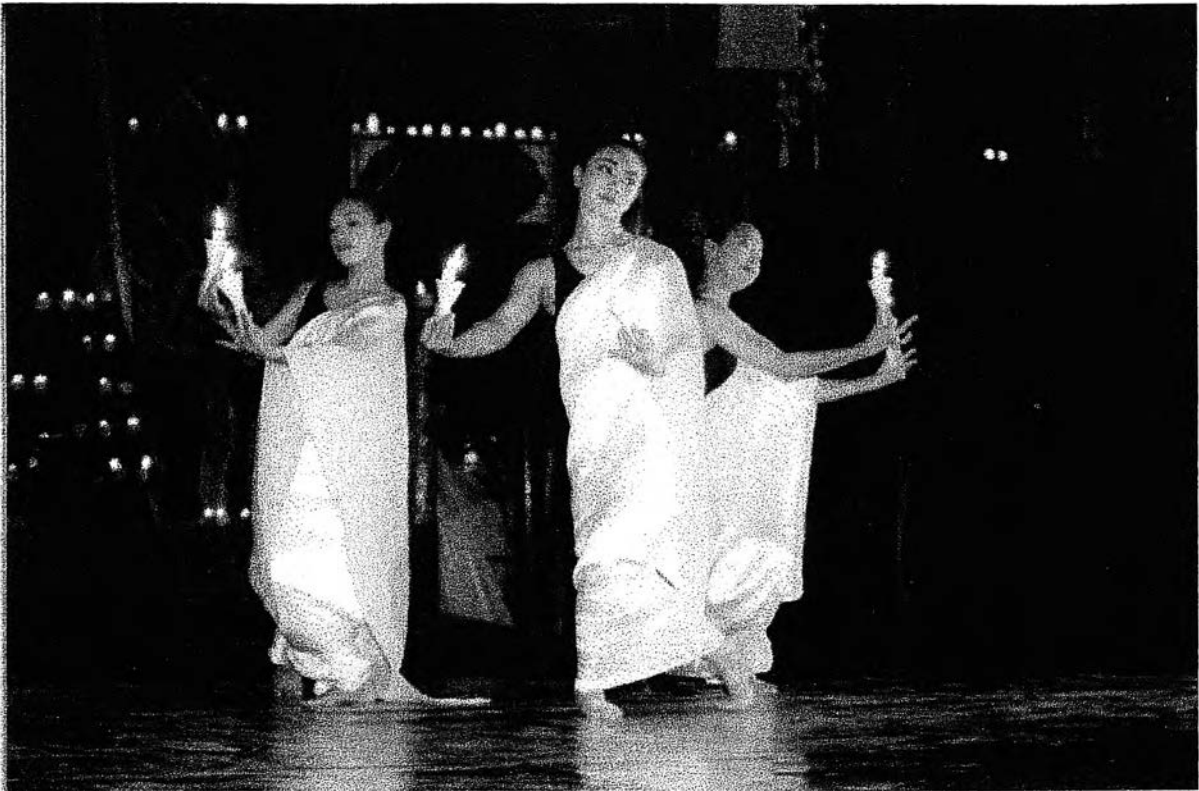
ช่วงที่ 1

เสียงเพลงค่อยๆดังขึ้น นักแสดงชายคนหนึ่งอุ้มนักแสดงหญิงเดินลงบันไดมาช้าๆ เมื่อลงมาจนถึงเวทีไฮโดลิก นักแสดงชายย่อตัวลงค่อยๆวางนักแสดงหญิงลงกับพื้น แล้วนักแสดงหญิงก็ก้มตัวออกจากผ้าชายผ้าสะไบที่ใช้พันตัวไว้ โดยนักแสดงชายจะถือชายผ้าไว้เมื่อก้มออกจนสุดชายผ้า นักแสดงหญิงแอ่นตัวขึ้นเหมือนนกบินโดยมีชายผ้าที่ถูกยกขึ้นสูงเป็นฉากหลัง นักแสดงชายจะถือผ้าเคลื่อนที่ไปมา นักแสดงหญิงค่อยๆลุกขึ้น ทำท่าหนึ่งที่มีท่ามือเป็นลักษณะของนาฏยศิลป์ไทย มีการตั้งจีบ วง นักแสดงหญิงจะหมุนตัวเข้าหานักแสดงชายโดยให้ผ้าที่นักแสดงชายถือพันกลับเข้ามาที่เอวอีกครั้ง หยุดท่าหนึ่งเล็กน้อย แล้วก็หมุนออกไป ในขณะที่เดียวกันนักแสดงชายก็จะหมุนเข้ามาให้ผ้าของนักแสดงหญิงพันเอวตนเอง เหมือนกับกำลังเกี่ยวฝายหญิง หญิงก็จะแสดงกิริยาเขินอาย เป็นการใช้ทักษะ Contact ของนาฏยศิลป์ร่วมสมัยรวมกับท่าหนึ่งแบบนาฏยศิลป์ไทย ทั้งคู่จะทำเช่นนี้โดยเปลี่ยนท่าหยุดและเปลี่ยนตำแหน่ง และทิศทางไปทั่วเวที

ช่วงที่ 2

ในขณะที่นักแสดงคู่แรกกำลังเคลื่อนที่ไปมา นักแสดงหญิงอีก 5 คน จะถือกรวยเทียนเดินออกมาบริเวณหลังต้นไม้บนชั้น 2 ของเวที โดยเดินมาอย่างช้าๆ เมื่อนักแสดงหญิงทั้งกลุ่มหยุดยืนนิ่งอยู่บริเวณด้านบนของบันได เพลงท่อนแรกก็จบลง นักแสดงคู่แรกวิ่งออกทางด้านขวาของเวที นักแสดงหญิงทั้งกลุ่มก็จะเดินกึ่งวิ่งลงมา จัดกลุ่มทำองค์ประกอบแบ่งเป็นกลุ่มๆบนเวที กลุ่ม ละ 2-3 คน หรือบางครั้งก็มีจุดที่ยืนอยู่คนเดียว เป็นการแสดง “ฟ้อนเทียน” สั้นๆ แต่ค่อนข้างเร็ว นักแสดงจะเดินไล่เท้ากึ่งวิ่ง จับกลุ่มเล่นระดับ หยุดอยู่กับที่ วนเทียนไปมา เมื่อเพลงขึ้นห้องใหม่ก็เปลี่ยนกลุ่มอีกครั้ง

ในระหว่างที่นักแสดงหญิงทั้ง 5 คนเริ่มจับกลุ่ม นักแสดงนำฝ่ายชายอีกคนก็เดินออกมาจากหลังต้นไม้ชั้น 2 หยุดนิ่งอยู่บนบันไดด้านบน

ภาพที่ 197 : การแสดงชุดลาวดวงเดือน ช่วงที่ 2 "ฟ้อนเทียน"

ในภาพนักแสดงหญิงกำลังถือเทียนกรวยกระดาศ เคลื่อนไหวในลักษณะของฟ้อนเทียน มีการยกเขี้ยว การกอดเกี้ยวข้าง และการถ่ายน้ำหนักตามลักษณะของนาฏศิลป์ไทย

ที่มา: © Stephen Funke 2001 ARPS

ถ่ายจากการแสดงชุดลาวดวงเดือน ในงาน Amazing Thailand ปี 2541 ณ ห้องสนามหลวง

ช่วงที่ 3

ดนตรีขึ้นท่อนเพลงเร็วขึ้น เป็นจังหวะสนุกสนาน นักแสดงหญิงวิ่งออกทางด้านขวาของเวทีล่าง นักแสดงนำชายเดินลงบันได วิ่งวนเป็นวงกลมรอบเวทีแล้วหยุดนิ่งที่กลางเวที นักแสดงนำชายจะเต้นเดี่ยวโดยใช้แม่ท่าของโขนยักษ์มาเรียบเรียงลำดับท่าใหม่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงท่าเดิมใดๆทั้งสิ้น แต่เพิ่มท่าเชื่อมเช่นวิ่ง กระโดด หรือหมุนตัวเพื่อให้สามารถเคลื่อนที่ไปได้ทั่วเวที ให้กว้างขึ้น มีการกระทบแบบใหม่ เป็นการปรับปรุงวิธีการกระทบของโขนให้ช่วงกระทบเท้าเดียวสูงกว่าแบบแผนของการเดินโขน มีการใช้ท่า "เก็บ" โดยเขย่งเท้าขึ้นสูง ย่อลงต่ำมากๆ เคลื่อนที่เป็นเส้นทะแยงมุมตัดเวทีอย่างรวดเร็ว หรือทำท่าตีลังกา

นักแสดงนำชายในขณะนั้นจะนุ่งผ้าไหมย่นสีฟ้าอมเทา เขาจะปล่อยชายผ้าออกด้านหนึ่งและขยับเท้าไปข้างๆถอยเป็นแนวทะแยงพร้อมกับหมุนตัวอย่างรวดเร็วลงมุมหลังแล้วปล่อยให้ชายผ้าคลืออกบนพื้นเวทีประมาณ 5 เมตร ส่วนปลายที่เหลือก็ยังนุ่งคลุมอยู่อย่างเดิม เมื่อเพลงเน้นจังหวะเร็วขึ้นอีก นักแสดงจะเตะผ้าให้ปลิวขึ้นแล้ววิ่งเข้าไปรับชายผ้าที่ตกลงมา ถือผ้าไว้ใน 2 มือ หมุนตัวอย่างรวดเร็ว นักแสดงจะเต้นโดยใช้ผ้าประกอบการเต้น มีการโยนชาย โบก หมุน ตีลังกา ใช้เท้าเตะ หรือคืบ ด้วยความรวดเร็ว แต่ในบางครั้งก็จะมีการหยุดดึงจังหวะเพื่อร้องเพลงเช่นกัน โดยที่ในการหยุดนั้นก็จะได้หยุดนิ่งเสียทีเดียวแต่จะขยับ หรือกล่อมไหล่ หรือคอ หรือแม้แต่กวาดสายตาเล็กน้อย เป็นลูกเล่นเพื่อที่จะเก็บเสียงดนตรีให้หมดห้องเพลง

ช่วงที่ 4

นักแสดงนำชายวิ่งออกไปทางมุมขวาด้านหลังของเวที ดนตรีท่อนนี้จะเป็นดนตรีบรรเลงทำนองหลักของเพลงลาวดวงเดือน จังหวะกลับมาช้าปานกลางเหมือนจังหวะเริ่มการแสดงอีกครั้ง นักแสดงหญิงชาย 2 คู่ วิ่งออกมาจากเวทีทางด้านขวา คู่หนึ่งจะออกมาทางด้านหน้าอยู่เวทีล่าง อีกคู่หนึ่งจะออกมาทางด้านหลังอยู่บนเวที ไฮโดลิกนักแสดงชายจะถือกิ่งไม้ที่มีดอกไม้สีแดงห้อยอยู่กับเถาวัลย์ นักแสดงหญิงก็จะวิ่งไล่ตามเพื่อแย่งเอาดอกไม้ วิ่งวนกับเป็นวงกลม นักแสดงหญิงมือหนึ่งทำเอา อีกมือหนึ่งก็จะจับชายผ้าที่ห้อยเป็นชายสะไบเพื่อให้ปลิวสวยในขณะที่วิ่งไล่เท้าเร็วๆ ซึ่งเป็นการวิ่งโดยการหย่อนเข่า ให้เท้าทั้งเท้าติดอยู่กับพื้นมากที่สุด ควบคุมทิศทางโดยการทิ้งน้ำหนักตัวไปข้างหน้าและเฉียงตัวไปมาเพื่อเลี้ยวหรือหมุน

เมื่อแยงดอกไม้ไม่ทัน นักแสดงหญิงก็จะเปิดชายผ้ามาที่นักแสดงชายทำให้ต้อง
กระโดดหลบ หรือตีลังกาข้ามชายผ้า สลับกับให้นักแสดงหญิงวิ่งตาม จนเมื่อนักแสดง
หญิงหยิบเอากิ่งไม้ไม่ได้ ก็นำท่าขึ้นลอยมาใช้ คู่ที่อยู่เวทีล่างจะขึ้นลอย 3 ตามแม่ท่า
โชน คู่บนเวทีไฮโดลิก นักแสดงหญิงจะนั่งบนไหล่ของนักแสดงชายที่ตั้งเหลี่ยมรับ แล้ว
ยัดตัวขึ้นหมุนตัว นักแสดงชายทั้ง 2 คนจะยึดขาที่เป็นฐานด้านล่างไว้เป็นแกน ขยับ
เท้าข้างที่ไม่ได้รับน้ำหนักตัวนักแสดงที่อยู่ด้านบน หมุนตัวเป็นวงกลม 2 รอบ แล้วนัก
แสดงหญิงลงมา ทั้งหมดวิ่งเข้าเวทีไปทางมุมขวาด้านหลังของเวที

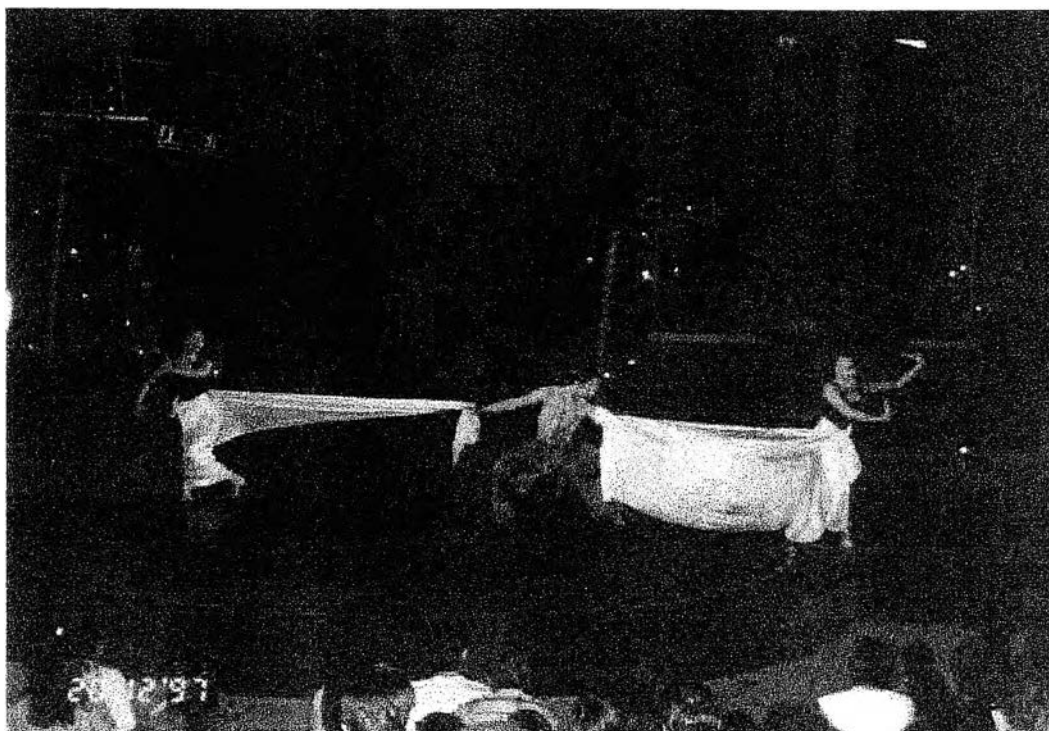

ภาพที่ 198 : ภาพจากการแสดงชุดกลางดาวเดือนช่วงที่ 4 ทำขึ้นลอยของนักแสดงชายหญิงทั้ง 2 คู่
คู่หน้าที่อยู่บนเวทีล่างจะขึ้นลอย 3 ตามแบบฉบับของโชน
คู่หลังที่อยู่เวทีไฮโดลิก นักแสดงหญิงจะขึ้นไปนั่งบนไหล่ของนักแสดงชาย ขณะที่นักแสดงชาย
หมุนตัวอย่างรวดเร็ว
ที่มา: ห้องสมุดภัทราวดีเธียเตอร์

ช่วงที่ 5

นักแสดงหญิง 2 คนจะวิ่งเข้ามาจากด้านหน้าขวาของเวที โดยวิ่งถือชายผ้าเช่นเดิม ตามด้วยนักแสดงนำชายที่เข้าตามมา นักแสดงหญิงวิ่งวนรอบนักแสดงนำชายเป็นวงกลม ฝ่ายชายจะยกนักแสดงหญิงทั้ง 2 คนขึ้นสูง สลับกันทีละคนโดยใช้ท่ายกที่แตกต่างกัน ระยะเวลาที่ยกคนหนึ่งอีกคนหนึ่งก็จะวิ่งไล่เท้าล้อมรอบเป็นวงกลม จังหวะในการยก วาง และยกอีกคนขึ้นจะเร็วมาก

นักแสดงนำชายจะจับชายผ้าของนักแสดงหญิงทั้ง 2 คนไว้ ซึ่งทั้ง 2 จะสลับกันหมุนตัวเข้าหา ซึ่งฝ่ายชายก็จะรับตัวนักแสดงหญิงเข้ามาและได้นำหน้าไปมา สลับกัน

ภาพที่ 1.9 : ภาพการแสดงชุดลาวดวงเดือน ช่วงที่ 5

นักแสดงนำชายขณะจับชายผ้าของนักแสดงหญิงทั้ง 2 คน โดยใช้ทักษะ Contact ของนาฏยศิลป์ร่วมสมัยที่เป็น การเลี้ยงน้ำหนักให้สมดุลระหว่างแรงดึงและแรงต้านระหว่างผู้เต้นที่มีความสัมพันธ์กันผ่านผ้าที่ฝ่ายชายจับ และฝ่ายหญิงนุ่งอยู่

ที่มา : ห้องสมุดภัทราวดีเสี่ยเตอร์

ภาพที่ 200 : ภาพการแสดงชุดลาวดวงเดือนช่วงที่ 5 เป็นทำต่อเนื่องจากภาพที่ ก่อนหน้านี้ นักแสดงนำชายรับตัวนักแสดงหญิงที่หมุนเข้ามาอย่างรวดเร็วและไล่น้ำหนักตัวและทิ้งจังหวะการเคลื่อนไหวให้ช้าลง เพื่อให้จังหวะในการแสดงเข้ากันกับจังหวะเอื้อนท่ายท่อนดนตรี เป็นการสร้างทำนองให้ผู้ชมประทับใจ ในขณะเดียวกันก็เป็นการหาโอกาสพักหายใจสำหรับนักแสดงเองด้วย

ที่มา: © Stephen Funke 2001 ARPS

ช่วงที่ 6

เพลงบรรเลงจังหวะเร็วขึ้น นักแสดงหญิง 2 คนและนักแสดงนำชายวิ่งอ้อมเข้าเวทีขวา ด้านหลังของเวทีหายเข้าไป นักแสดงชายอีก 4 คนจะวิ่งไขว้เข้ามาทางด้านหน้า

ช่วงที่ 6

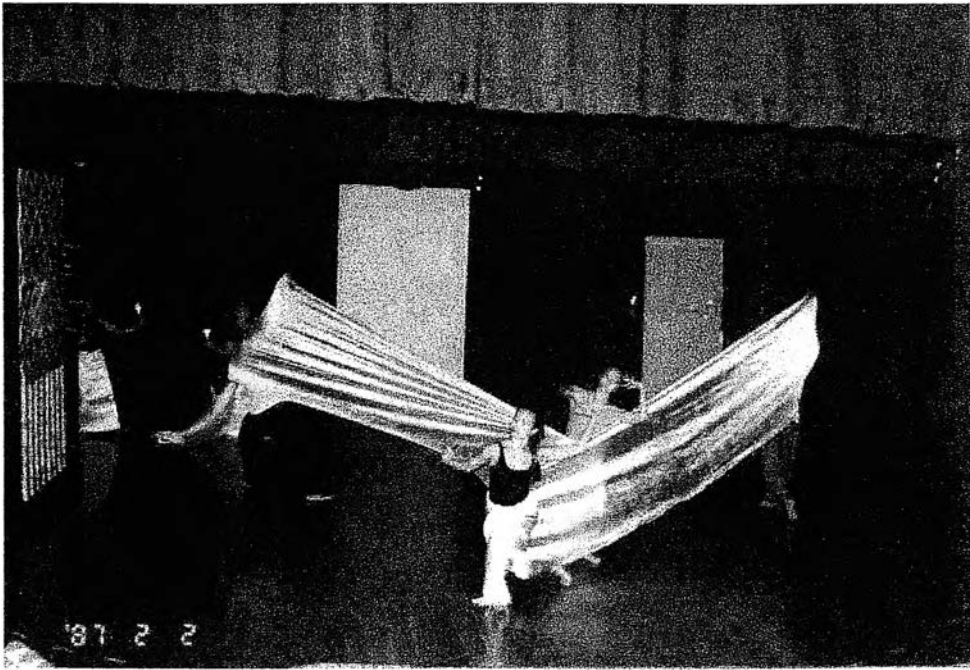
เพลงบรรเลงจังหวะเร็วขึ้น นักแสดงหญิง 2 คนและนักแสดงนำชายวิ่งอ้อมเข้าเวทีขวา ด้านหลังของเวทีหายเข้าไป นักแสดงชายอีก 4 คนจะวิ่งโฉบเข้ามาทางด้านหน้าของเวที ทางด้านขวาในท่าม้าวิ่ง โดยนักแสดงที่เข้ามาคนแรกจะเป็นนักแสดงที่มีน้ำหนักตัวมาก ภาพที่ออกมาจึงเป็นช่วงการแสดงที่ตลก สนุกสนาน นักแสดงนำชายตามเข้ามาเป็นคนสุดท้าย

นักแสดงทั้ง 5 คนจะ สลับกันกระโดดข้ามหลังอีกคน ทีลังกา และหมุนตัวบนหลังเพื่อน ซึ่งเป็นท่าหนึ่งในทักษะ Contact

ช่วงที่ 7

ในขณะเดียวกัน นักแสดงหญิงจำนวน 7 คนจะวิ่งออกมาจากมุมขวาด้านหลังของเวที แล้วขึ้นไปบนเวทีไฮโดลิก มือถือกิ่งไม้ที่ห้อยโคมเทียนกะลา มืออีกข้างจับชายผ้าของคนที่อยู่ข้างหน้า (ผ้าที่ห้อยจะไม่พาดข้ามไหล่เป็นสละไปแต่พันแล้วผูกรอบเอว ทั้งขายมาให้คนข้างหลังประมาณ 3 เมตร) นักแสดงชายทั้งหมดวิ่งออกไปทางมุมขวาด้านหน้าของเวที

นักแสดงหญิงจะเคลื่อนที่ไปจัดองค์ประกอบ โดยยืนตามตำแหน่งต่างๆของตนบนเวทีและขึ้นไปบนบันไดบ้างเพื่อให้เกิดระดับ รวมทั้งเพื่อให้ชายผ้าที่ถืออยู่นั้นตั้งและลากเป็นรายเส้นลักษณะต่างๆ เมื่อถึงตำแหน่งจะหยุดนิ่งและกล่อมตัวเล็กน้อย เพื่อให้เห็นเปลวไฟที่ขยับไปมา ทำเช่นเดียวกันแต่เปลี่ยนตำแหน่ง 4 ครั้ง นักแสดง 5 คนจะขึ้นไปยืนหรือนั่งจัดองค์ประกอบบนบันได นักแสดงหญิง 2 คนฝากโคมไว้ที่คนที่นั่งแล้วหมุนตัวอย่างรวดเร็วตามจังหวะของดนตรี ใช้เทคนิคการสะบัดศีรษะตามแบบการหมุนของบัลเลต์ สลับไปข้างขวา ไปข้างซ้ายพร้อมๆกัน มีการโบกผ้า และกลับมาหมุนอย่างรวดเร็วพร้อมๆกันอีกครั้งหนึ่ง ทำซ้ำเช่นนี้ไปหลายๆ ครั้ง

ภาพที่ 1 : ภาพจากการซ้อมการแสดงชุดลาวดวงเดือน
ตัวอย่างลักษณะการดึงชายผ้าให้เกิดเป็นรูปทรง ในการแสดงจริงได้เปลี่ยนให้เป็นการแสดงหญิงถือผ้าต่อกัน
ที่มา : ห้องสมุดภัทราวดีเธียเตอร์

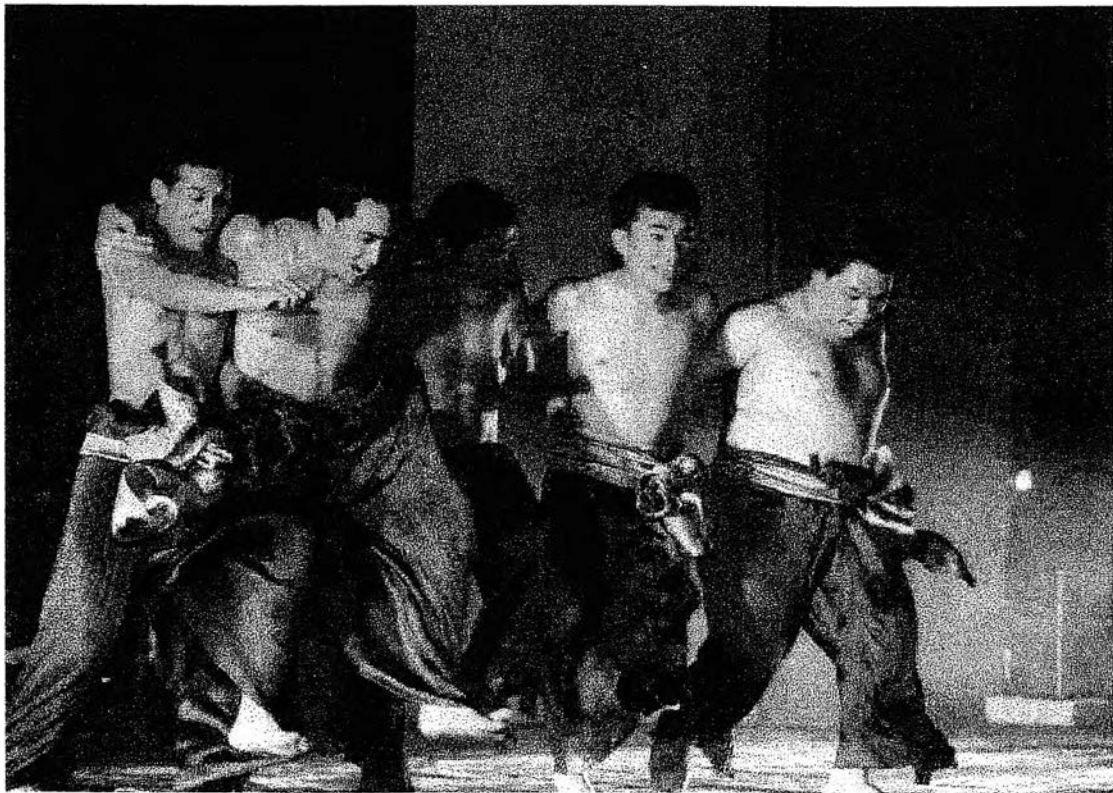

ภาพที่ 2 : ภาพจากการซ้อมการแสดงชุดลาวดวงเดือน
ตัวอย่างลักษณะการจัดองค์ประกอบของนักแสดงหญิงในช่วงที่ 7
ที่มา : ห้องสมุดภัทราวดีเธียเตอร์

ช่วงที่ 8

ดนตรีเร่งจังหวะเร็วขึ้นเรื่อยๆ นักแสดงหญิงทุกคนขึ้นไปจัดองค์ประกอบอยู่บนบันได นักแสดงนำชายวิ่งเข้ามาทางมุขทางด้านหน้าของเวที มาวิ่งอยู่บริเวณเวทีด้านล่าง ในขณะนี้นักแสดงนำชายจะสวมแค่งางเกงผ้าไหมจีนย่น สีนํ้าเงินผูกผ้าไหมจีนย่นสีฟ้าอ่อนพันแทนเข็มขัดเท่านั้น นักแสดงนำชายจะเต้นเดี่ยวโดยใช้ท่าบัลเล่ต์ แต่เน้นในลักษณะของนาฏยศิลป์ร่วมสมัย เช่นท่ากระโดดหมุนตัวเคลื่อนที่เป็นวงกลม (Grand Jete en tournant en manage) หรือท่าหมุนตัวขาเดียวติดต่อกันหลายๆรอบ โดยไม่เน้นที่ความสง่างามเช่นการเต้นบัลเล่ต์ แต่เน้นที่ความเร็ว จังหวะ และการใช้แรงเหวี่ยงเพื่อให้เร้าใจ และสนุกสนาน พร้อมทั้งทำท่าตีลังกาแบบต่างๆอย่างรวดเร็ว

ภาพที่ 203 : ภาพการแสดงชุดลาวดวงเดือน ลักษณะการเต้นเรียงแถวหน้ากระดานของนักแสดงชายในช่วงที่ 8

โดยใช้การก้าวขายาวๆ ประกอบการแสดงความสนุกสนานของการเล่นด้วยกัน

โดยเพลงที่ใช้ประกอบมีจังหวะเร็วมาก

ที่มา: © Stephen Funke 2001 ARPS

นักแสดงชายอีก 4 คนวิ่งออกมาทางมุมขวาด้านหน้าของเวทีบนเวทีล่าง แล้วตีลังกา หรือม้วนหน้า ม้วนหลังออกมากลางเวที ทั้ง 5 คน จะเข้ามายืนเรียงกอดคอกันเป็นแถวหน้ากระดาน แล้ววิ่ง ก้าว กระโดด อย่างรวดเร็วตัดผ่านเวทีเป็นเส้นทะแยงมุม แล้วกระจายกันวิ่งรอบเวที กลับมากอดเอวกันเป็นแถวหน้ากระดานอีกครั้งตรงกลางเวที ด้านหลัง แล้ววิ่งขึ้นมาด้านหน้าอย่างรวดเร็วจนชิดด้านหน้าของเวที ทุกคนสะบัดปากพร้อมกันพร้อมทำเสียงอื้อ (เป็นแบบฝึกหัดหนึ่งของการหัดออกเสียงในชั้นเรียนการแสดงทั่วไป) แล้วนั่งลงม้วนหลังจนกลับมาตรงกลางเวที

นักแสดงชายที่ตัวใหญ่ที่สุดจะกลิ้งย้อนมาหาเพื่อนที่นอนเรียงหน้ากระดานกัน อยู่ทุกคนต้องกระโดดลักษณะเดียวกันกับการวิดพื้นเพียงแต่ใช้มือและเท้าผลักพื้นจนตัวลอยขึ้นจากพื้นมากๆ ให้เหมือนกันการว่ายน้ำใต้น้ำกลางอากาศ เป็นท่าทักชะชั้นสูงของนาฏยศิลป์ร่วมสมัย จะกลิ้งไล่ไปกลับเช่นนี้ประมาณ 3 เที้ยว จนเหนื่อย และกระโดดช้าลง พร้อมกับดนตรีที่ช้าลงเช่นเดียวกัน

นักแสดงหญิงจะเคลื่อนลงจากบันไดลงมาจัดองค์ประกอบบนเวทีไฮโดลิก ในขณะที่นักแสดงชายค่อยๆตีลังกา ม้วนหน้า ม้วนหลังเคลื่อนที่ไปบริเวณด้านขวาของเวทีล่าง อย่างหมดแรง ดนตรีจะค่อยๆช้าลงจนจบ

1.8 สรุปวิเคราะห์การแสดง

เป็นการผสมผสานนาฏศิลป์หลายสกุลเข้าด้วยกันและเรียงร้อยจนเชื่อมต่อกันได้อย่างดีโดยมีลักษณะเด่นของท่าโดยรวมดังต่อไปนี้

- 1.8.1 เนื่องจากเป็นการแสดงที่มีแรงบันดาลใจมาจากบทเพลง ทำให้การออกแบบท่าการแสดงจะมีเสียงเพลง จังหวะ และห้องของเพลงเป็นตัวกำหนดการแสดงแต่ละส่วน โดยการเคลื่อนไหวทุกอย่างจะต้องลงจังหวะและไปด้วยกันกับเสียงดนตรีอย่างแม่นยำ
- 1.8.2 มีการสร้างภาพบนเวทีโดยใช้การจัดตำแหน่งของนักแสดงบนเวทีเป็นหลัก โดยใช้ลักษณะของเวทีที่เป็นระดับ มีบันได และต้นไม้สร้างภาพของบรรยากาศตอนกลางคืน ประกอบกับการใช้เทียนกรวยกระดาษ โคมกะลา
- 1.8.3 มีการใช้ท่าฟ้อนเทียน ของนาฏศิลป์ไทย และท่ามือจีบวงตามแบบของนาฏศิลป์ไทยในท่าเต้นของนักแสดงหญิง
- 1.8.4 นำแม่ท่าโขมยักษ์มาปรับใช้ให้เข้ากับทำนอง และจังหวะเพลง ใช้ท่าขึ้นลอยของโขมยในการจัดองค์ประกอบของนักแสดงบนเวที
- 1.8.5 มีการใช้ท่าแสดงความสามารถพิเศษตามแบบของนาฏศิลป์ร่วมสมัยหลายท่า เช่น การหมุนตัวโดยสะบัดศีรษะหลายๆรอบตัดกัน การกระโดดขึ้นจากท่านอน
- 1.8.6 ใช้ท่าทักษะ Acrobatic (ท่ากึ่งกายกรรม ท่าโลดโผน) ที่คุณมานพนัดหลายท่า เช่น การม้วนหน้า ม้วนหลัง ตีลังกา กลับตัวกลางอากาศ ฯลฯ
- 1.8.7 การเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งออกแบบขึ้นจากการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง เช่นการใช้ผ้าพันตัวนักแสดงหญิงแล้วอุ้มเดินลงบันไดมา

1.8.8 มีการเต้นประกอบอุปกรณ์หลายชนิด เช่น กรวยเทียน โคมเทียนกะลา ซึ่งนักแสดงจะถือแล้วเต้นหรือเคลื่อนไหวให้เหมือนกับว่าเป็นโคมเทียนที่ใช้ส่องดูทางตอนกลางคืน โดยการส่องและมองผ่านโคมไปข้างหน้า (มองตามแสง)

หรือกิ่งไม้ติดดอกไม้ เกววัลย์ ประกอบการเกี่ยวกันระหว่างหญิงสาวกับชายหนุ่มที่ไล่จับกัน เพื่อสร้างเรื่องราวให้มีเหตุผลในการที่ผู้หญิงไล่ตามผู้ชาย

1.8.9 มีการแสดงประกอบอุปกรณ์ผ้า ซึ่งตอนแรกใช้เป็นผ้าถุงของนักแสดงชายหรือผ้าชายสไบของนักแสดงหญิงอยู่มาก โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1.8.9.1 ถือไว้ในมือขณะเคลื่อนที่ไปมาเฉยๆเพื่อให้เกิดภาพ และให้เห็นความพลิ้วไหวในขณะที่เคลื่อนไหว ทำให้นักแสดงดูตัวเบาขึ้นส่วนมากเป็นท่าของนักแสดงหญิง

1.8.9.2 การใช้ผ้าเต้น หรือเคลื่อนไหวไปพร้อมๆกับผ้า ทักษะนี้จะเห็นได้ชัดในการแสดงช่วงที่ 3 ที่เป็นการแสดงเดี่ยวของนักแสดงนำชาย การเคลื่อนไหวไปกับผ้านั้นถือหลักการเลือกท่าที่ทำให้ผ้าดูสวย ทำให้อุปกรณ์ประกอบกลายเป็นนักแสดงอีกหนึ่งคน ไม่ใช่นักแสดงคนนั้นถืออุปกรณ์อยู่ ท่าที่ใช้จึงเป็นท่าทักษะสูงเพื่อให้เกิดความแตกต่างจากระบำผ้าทั่วไปด้วยการผสมผสานท่า Acrobatic การตีลังกาข้ามชายผ้า โยนผ้าแล้ววิ่งไปปรับเปลี่ยนอีกข้าง เป็นต้น และทำให้ดูตื่นตาตื่นใจด้วยการเพิ่มพลังของท่า เช่นกระโดดให้สูงกว่าปกติ เตะขาให้แรงกว่าปกติ หรือแม้แต่หมุนให้เร็วกว่าที่เคยหมุนในการแสดงช่วงก่อนหน้านี้อีก

- 1.8.9.3 การใช้ผ้าตามทักษะ contact ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของทักษะนี้ที่ผู้แสดงสามารถถ่ายน้ำหนักของตนเองผ่านผ้าที่ถืออยู่เพื่อลักษณะการทรงตัว หรือควบคุมการเคลื่อนไหวของคู่เต้นของตนที่มีปลายผ้าอีกข้างหนึ่งอยู่กับตัว
- 1.8.10 ลักษณะของการเต้นเป็นกลุ่มจะเป็นการเต้นกลุ่มแบบต่างคนต่างทำมากกว่าการเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน ทำเดียวกัน พร้อมๆกัน แต่จะเป็นการเคลื่อนไหวที่นักแสดงทุกคนต้องฟังดนตรีให้เข้าใจ เพื่อให้เริ่มและหยุดพร้อมกัน การเคลื่อนไหวในการเต้นกลุ่มจะเป็นการเคลื่อนไหวลักษณะเดียวกัน บางครั้งจำกัดทิศทาง บางครั้งจำกัดท่าแต่ไปทางทิศใดระดับใดก็ได้ หลายๆช่วงจะเป็นการแสดงถึงการ improvise ของนักแสดง
- 1.8.11 การแสดงทุกช่วงจะเน้นการแสดงออกทางอารมณ์ของนักแสดงทั้งสีหน้า ท่าทางและในการเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะเป็นความรัก ความสงบ ความสนุก การก๊วยพาราดี ความคึกคะนอง จนสามารถทำให้เป็นการแสดงที่สามารถทำให้ผู้ชมได้รับอารมณ์ที่หลากหลายในการแสดงชุดเดียวแม้กระทั่งการเต้นแบบตลกที่ชวนในขบขันในขณะเดียวกันก็สวยงามและใช้ทักษะสูงได้

2. ติดดิน (The Return)

ออกแบบท่าเต้น โดย คุณมานพ มีจำรัส

- โอกาสที่จัดแสดง
1. Festival der Geister (Ghost Festival) ณ เมืองเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน ในช่วงเดือนกันยายน 2542 ให้ชื่อชุดการแสดงเป็นภาษาอังกฤษว่า "The Return"
  2. งานเทศกาล 100 ดี 1000 ดี สวัสดิ์ ปี 2000 ที่ภัทราวดีเธียเตอร์ ได้ตั้งชื่อชุดการแสดงเป็นภาษาไทยว่า "ติดดิน"

ความยาวของการแสดง 40 นาที

จำนวนนักแสดง 1 คน

2.1 แนวความคิด

วิถีชีวิตของศิลปินไทยผู้หนึ่งที่วกกลับมาหารากเดิมของตนเอง

2.2 วิธีการนำเสนอ และการตีความ

เป็นการแสดงเดี่ยวของคุณมานพ โดยใช้ทักษะของนาฏศิลป์รูปแบบต่างๆที่ได้ฝึกฝนมาเรียบเรียงให้กลายเป็นผลงานใหม่ เพื่อเสนอประสบการณ์ของตนเองที่ได้เคยสนใจนาฏศิลป์ตะวันตกแต่ปัจจุบันได้กลับมาศึกษานาฏศิลป์ไทยอีกครั้ง ผ่านเรื่องราวของการดำรงชีวิต การเคลื่อนไหว การทำงานประจำวันของมนุษย์ แบ่งการแสดงออกได้เป็น 3 ช่วง คือ

1. เสนอวิถีชีวิตไทย โดยใช้เรื่องราวในชีวิตประจำวันในสังคมชนบทของไทย เช่น การไหว้พระ อาบน้ำ พายเรือ เก็บดอกบัวบูชาพระ การทำงาน เช่นการสาวไหม
2. อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาในสังคมไทย เช่นการสวมเสื้อ สวมรองเท้า
3. การหันหลังให้กับวัฒนธรรมตะวันตก และกลับไปสู่พื้นฐานชีวิตเดิมของตน

โดยคุณมานพได้เลือกใช้รูปแบบการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันเพื่อนำเสนอเรื่องราว คุณมานพใช้นาฏยศิลป์ไทยประยุกต์เป็นหลักในการนำเสนอเรื่องราวผ่านท่าในการแสดงช่วงแรก ช่วงที่ 2 ที่เสนออิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกก็ใช้นาฏยศิลป์ร่วมสมัย และทักษะบางอย่างของบัลเลต์ ส่วนช่วงสุดท้ายก็ใช้ทำรำเพลงเข้ามานำเสนอโดยตรง

2.3 เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงชุดนี้ออกแบบและตัดเย็บโดยคุณพีรณธ์ ชมธวัช โดย นักแสดงจะสวมกางเกงสีล้วน สีน้ำเงินขลิบแดงที่ขอบเอวและปลายขา ไม่สวมเสื้อ ผูกสายสิญจน์ไว้รอบข้อมือทั้ง 2 ข้าง ข้างละหลายๆ

เครื่องแต่งกายอื่นๆ จัดได้ว่าเป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง ได้แก่ รองเท้าแตะ ฟองน้ำ เสื้อกั๊กสีดำ ผ่านงูลายดอกสีเหลือง และ เข็มขัด ซึ่งนักแสดงจะสวมบนเวทีเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง

2.4 เพลง หรือ เสียงที่ใช้ประกอบการแสดง

ในการแสดงชุด ติดดิน ส่วนมากจะไม่ได้ใช้เพลงประกอบการแสดงแต่ตามช่วงของการแสดงที่แบ่งออกได้เป็นสามช่วงนั้น จะมีการใช้เสียงและเพลงประกอบแตกต่างกันออกไปดังนี้

ช่วงที่ 1 เสนอบรรยากาศในชนบทของไทย จึงใช้เสียงประกอบต่างๆ เช่น เสียงระฆังวัด เสียงไก่ขัน เสียงน้ำ เสียงแมลง นก เสียงเด็กร้อง เพลงกล่อมเด็กพื้นบ้าน เสียงพระสวด นอกจากนี้นักแสดงยังพูดประกอบโดยพูดบทพูชาครู และทำเสียงประกอบการแสดงเองโดยเคาะเท้ากับพื้น ใช้มือตีพื้นเป็นจังหวะเป็นต้น

ช่วงที่ 2 เสนอการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก ดังนั้นจึงใช้เพลงประกอบจังหวะเร็วใช้เครื่องดนตรีไฟฟ้า เสียงเครื่องจักร และเสียงเด็กร้องประกอบเป็นช่วงๆ

ช่วงที่ 3 กลับสู่ความเป็นไทย ใช้เสียงประกอบเป็นเสียงพระสวด เสียงนก และเสียงระฆังอีกครั้ง แล้วตามด้วยเพลงช้าประกอบการรำช่วงสุดท้าย เบาๆ เหมือนเสียงลอยมาแต่ไกล

2.5 อุปกรณ์ประกอบการแสดง

2.5.1 ภาตรูป เทียน นูชาครุ

2.5.2 รองเท้าแตะฟองน้ำหนึ่งคู่ แต่ละข้างถูกยึดติดไว้กับยางสีดำที่ผูกไว้กับคานมุ่มซ้ายด้านหน้าของเวที เพื่อให้สามารถดึงหรือสวมแล้วเคลื่อนไหวไปจุดใดก็ได้

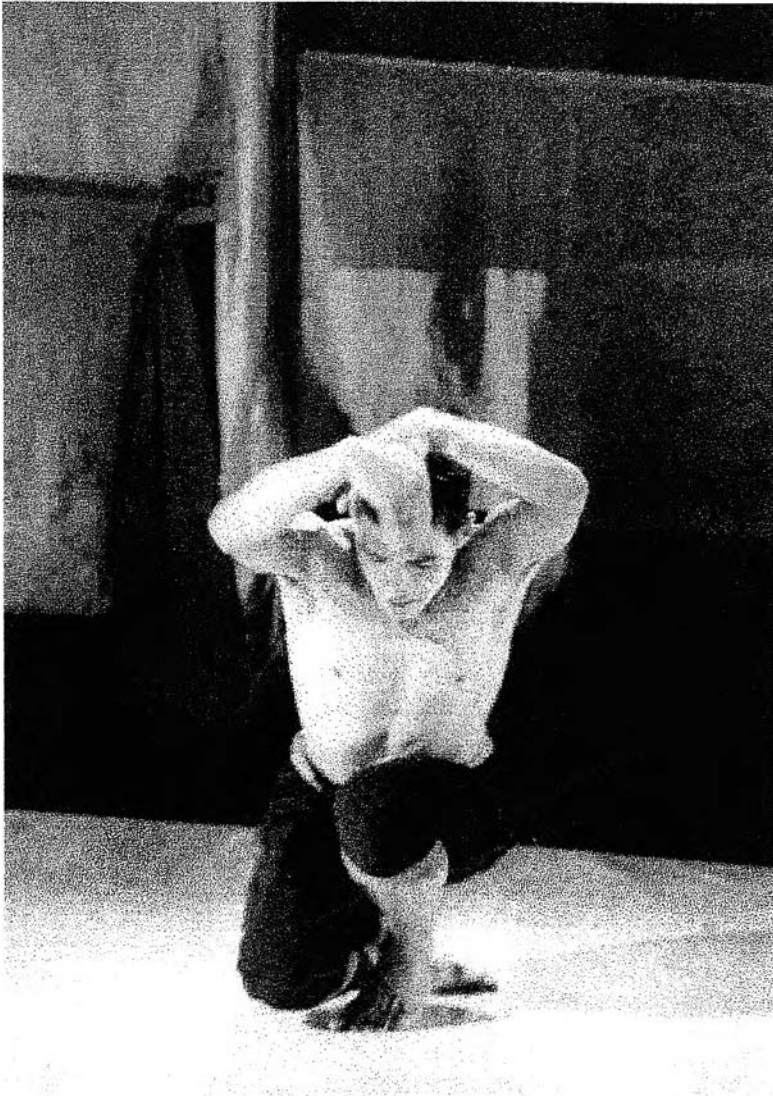
2.5.3 เสื้อกั๊กสีดำ มียางสีดำติดอยู่ด้านหลังสองเส้น ด้านบนผูกติดกับคานมุ่มขวาด้านหน้าของเวที ลักษณะเดียวกันกับรองเท้าแตะ

2.5.4 ผ้าถุงและเข็มขัด วางเตรียมไว้ด้านหลังของฉากผ้า สำหรับนักแสดงใช้ถุงในการแสดงช่วงที่ 3

2.6 ฉากประกอบการแสดง

การแสดงชุดนี้จัดแสดงขึ้นใน สตูดิโอ 1 ของภัทราวดีเรียเตอร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นห้องว่างๆ ทาผนังสีดำ ที่สามารถเลือกใช้งานได้ตามที่ต้องการ (Black Box Theatre) ด้านหลังของเวทีซึ่งผ้าม่านสีดำ ฉากที่ใช้เป็นผ้าจิวรพระสีสด สีจาง และสีออกน้ำตาล จำนวน 4 ผืน ซึ่งตามแนวนอน เล่นระดับให้สูงต่ำ และเยื้องกัน โดยเว้นพื้นที่ตรงกลางไว้ให้นักแสดงเดินผ่านระหว่างผ้าผืนหน้าที่ต่ำระพื้น และผืนหลังที่สูงกว่าระดับศีรษะเล็กน้อยได้ เพื่อใช้เป็นจอย้อมแสงในการแสดงช่วงต่างๆ และสร้างมิติให้กับการแสดง ทำให้พื้นที่ที่ใช้แสดงดูกว้างและลึกขึ้นอีกด้วย

ภาพที่ 204 : ภาพจากการแสดงชุดติดดิน

จะสามารถสังเกตเห็นลักษณะการแขวนผ้าจีวรเป็นฉากหลังที่เหลื่อมล้ำกัน

ที่มา: © Stephen Funke 2001 ARPS

2.7 ลักษณะการแสดง

ช่วงที่ 1

ในความเงียบไฟสลัวๆ นักแสดงนั่งจตุรูป เทียนในภาตที่วางไว้มุมซ้ายด้านหลังของเวที ยืนขึ้นและเดินถือภาตรูปเทียน เดินตามช่องว่างของผ้าที่ซึ่งไว้เป็นฉากซึ่งอยู่ในระดับไหล่ ทำให้เห็นลำตัวเป็นเงาทางด้านหน้า นักแสดงจะพูดบทบูชาครูเทพในขณะที่ได้เดินมาหน้าผ้าฉาก เมื่อถึงตำแหน่งที่เกี่ยวกับแท่นศิระชะครุ วางภาตลงตรงหน้าคุกเข่าลงกราบเบญจางคประดิษฐ์ ในขณะที่นั้นจะเริ่มมีเสียงประกอบ เป็นเสียงไก่ขัน เสียงระฆังโบสถ์ เสียงนกร้อง เสียงแมลง ให้บรรยากาศตอนเช้ามีดีในชนบทของไทย

นักแสดงลุกขึ้นยืนวิ่งวนเป็นวงกลมรอบเวที แล้วกลับไปหลังผ้าฉากอีกครั้ง ในขณะนี้จะเห็นแต่เท้าของนักแสดงที่ขยับไปมาเพื่อเคลื่อนตัวไปด้านข้างของเวทีอีกข้างหนึ่ง ก่อนที่จะค่อยๆเดินออกมาอีกครั้ง หยุดลงในท่าหมอบกลางเวทีหันหน้าไปด้านหลัง ไฟตัดเหลือเพียงแค่ top light จากด้านหลังที่กรอบเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้งบริเวณที่นักแสดงหมอบอยู่ เสียงประกอบเงียบลง นักแสดงเริ่มเคาะเท้าลงกับพื้นเป็นจังหวะเริ่มจากช้า ใช้เท้าเดียวก่อนแล้วถึงเป็น 2 เท้า แล้วจึงใช้มือตบพื้นเป็นจังหวะเหมือนจังหวะรัวกลอง แล้วหยุดทันที พร้อมกับไฟสว่างขึ้น ไฟ top light หายไป

นักแสดงเริ่มเคลื่อนไหวช้าๆ โดยใช้พื้นฐานการเคลื่อนไหวจากท่าฟ้อนเจิงดัดแปลงให้ต่อเนื่อง อาศัยการหมุนตัวที่ช้ามาก ปิดตัว เสียงนกและเสียงแมลง เสียงเด็กร้องเริ่มดังขึ้นอีกครั้ง จังหวะของการแสดงเริ่มเร็วขึ้น การเคลื่อนไหวเริ่มผสมท่าทางต่างๆเข้าไปมากขึ้น เช่นท่าผายมือลง อีกมือแตะอยู่ที่ข้อมือข้างที่ผายลง เหมือนให้น้ำไหลลงแทนลักษณะท่าการกรวดน้ำ

นักแสดงทำท่าซ้ำหลายๆครั้งเพื่อลักษณะของท่าให้เกิดมี Variation ของท่า ต่อด้วยท่าฟ้อนสาวไหมพื้นบ้าน ที่มีลักษณะเด่นอยู่ที่การทำท่าเสื่อลากหาง* แล้วทำท่าเหมือนกับเป็นการพันด้ายเข้ากับนิ้วหัวแม่เท้าก่อนการสาวไหม ซึ่งเป็นวิธีการสาวไหมของชาวเหนือแบบดั้งเดิม ซึ่งจะนำด้ายมาพันกับนิ้วหัวแม่เท้าก่อนการสาวจริงๆ แล้วหลังจากนั้นหมุนตัวกลับเป็นท่าย้อนกลับของท่าเสื่อลากหาง และเคลื่อนไหวในลักษณะท่าแบบ variation เช่นเดิม

เริ่มมีเสียงน้ำไหลประกอบ นักแสดงเคลื่อนไหวในระดับที่ต่ำลง คือนั่งย่อแล้วเดินไปข้างหน้าในลักษณะนั้น เช่นเดียวกับท่าเดินตื่นเตี้ยของการแสดงโนรา (ซึ่งเป็นท่าเคลื่อนไหวแบบนาฏศิลป์ชาว อินโดนีเซีย) พร้อมกับเอี้ยวไหล่แบบนาฏศิลป์ไทย 2 มือทำท่าจับพาย พายเรือ แล้วเคลื่อนไหวที่มาจากด้านหน้า เมื่อเคลื่อนไหวมาถึงหน้าเวที นักแสดงใช้มือหนึ่งทำท่า mime วิกน้ำเล่น คุกเข่าลงนั่งบนส้นเท้า 1 ข้าง แล้วเก็บดอกบัวใส่อ้อมแขน บางครั้งก็ดมดอกไม้ด้วย หรือยกดอกไม้ขึ้นทัดหู ตลอดเวลานักแสดงจะใช้เคลื่อนไหวโดยใช้ลำตัวแบบนาฏศิลป์ไทย มีการกอดเกลียวข้าง ก่อลมไหล่ และเคลื่อนไหวต่อเนื่อง นักแสดงเร่งจังหวะการเดินให้เร็วขึ้นจนกลายเป็น 2 มือ ทำท่าเกี่ยวเกล้าแบบท่าฟ้อนดาบ มีการทำท่าแบบวนเป็นวงกลมเล็กซ้าๆ ใหญ่ซ้าๆ แล้วเล็กลง ทำวงกลมเล็กๆเร็วๆ จนดูเหมือนมือทั้ง 2 ข้างของนักแสดงกลายเป็นดอกบัวไปเอง

---

* คุณมานพได้เรียนนาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนาจากครูอาทิตย์ นิคมรัตน์ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา ที่จังหวัดเชียงใหม่ และได้เรียนการตีกลองสะบัดชัย การฟ้อนแบบล้านนาโบราณ จากศิลปินแห่งชาติ คุณครูคำ กาวัว ทำให้เป็นที่มาของท่าที่ใช้ในการสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้ รวมทั้งวิธีเรียกชื่อท่าต่างๆก็จะเป็นไปตามแบบของคุณครูทั้ง 2 ท่าน

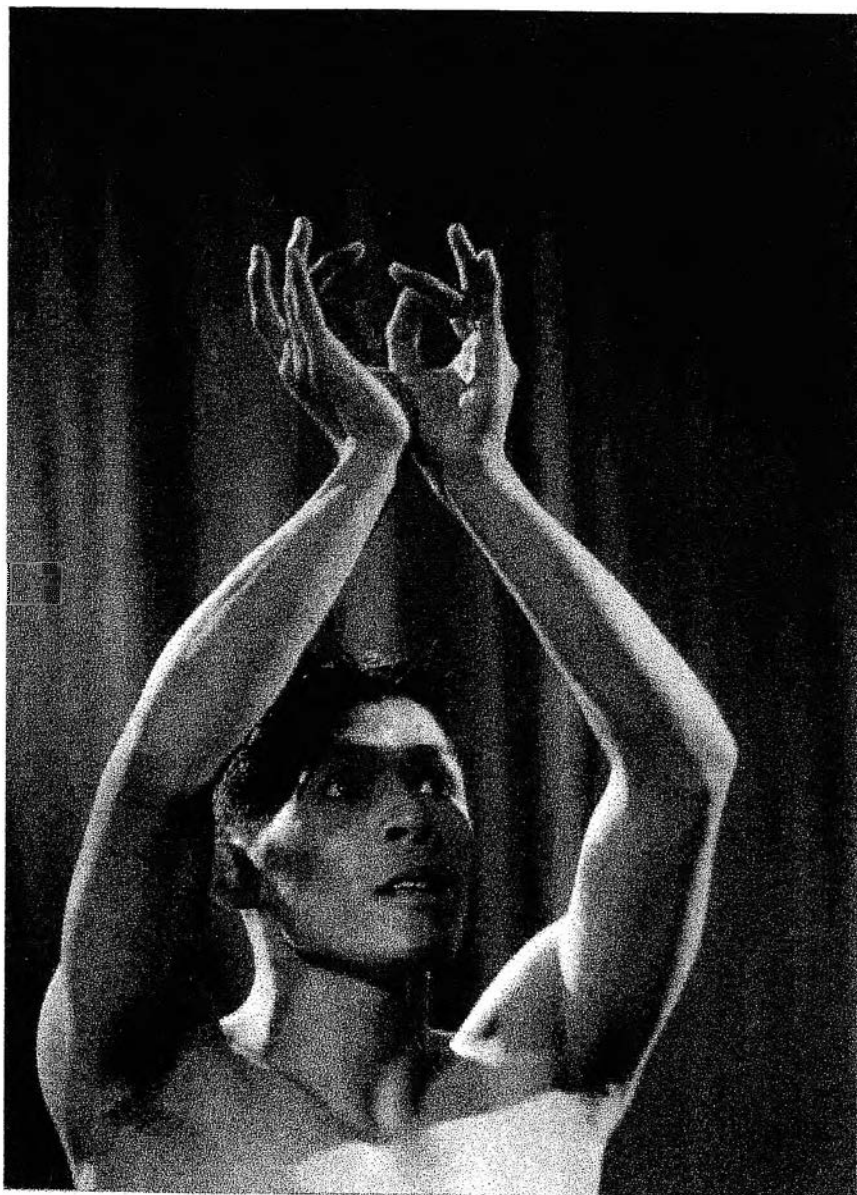
* วิธีทำท่าเสื่อลากหางแบบนี้จะต่างไปจากท่าเสื่อลากหางในการแสดงภาคกลาง เมื่อผู้แสดงก้าวหน้าและบิดตัวกลับมาอีกข้างหนึ่งแล้วจะเป็นการย่อตัวลงต่ำมาก แล้วใช้ข้อพับเข่าของขาที่รับน้ำหนักรับขาอีกข้างหนึ่งไว้ แล้วยกขาข้างนั้นขึ้นสูงจากพื้น เหมือนหางของเสือที่จะลอยขึ้นจากพื้นตลอดเวลา ตามชื่อท่า (ดูภาพประกอบได้ที่ภาพที่ 134 บทที่ 2 หน้า 194)

หลังจากนั้นนักแสดงจะค้างจังหวะนิ่งเมื่อข้อมือชนกัน ค่อยๆคลี่มือออกเป็นท่า สัญลักษณ์เหมือนดอกบัวบาน หมุนตัวกลับเดินหันหลังไปช้าๆ คิวขาข้อมือลง เคลื่อนขาออกข้างหนึ่ง โดยใช้ทักษะ balancing ที่ช้าและนิ่ง จนงอขาไว้หลังเข่าและย่อตัวลงเป็นท่านิ่ง ทรงตัวอยู่บนขาข้างเดียว ค้างท่านิ่งนาน เริ่มมองเห็นร่องเท้าแตะที่มุมซ้ายหน้า

หมุนตัวยืนขึ้นท่าท่าตบมะผาบ เคลื่อนที่ให้ต่อเนื่องและใช้จังหวะเร่ง ลากช้า และหยุดนิ่งเช่นเดิม เสียงเครื่องจักรเริ่มดังขึ้น

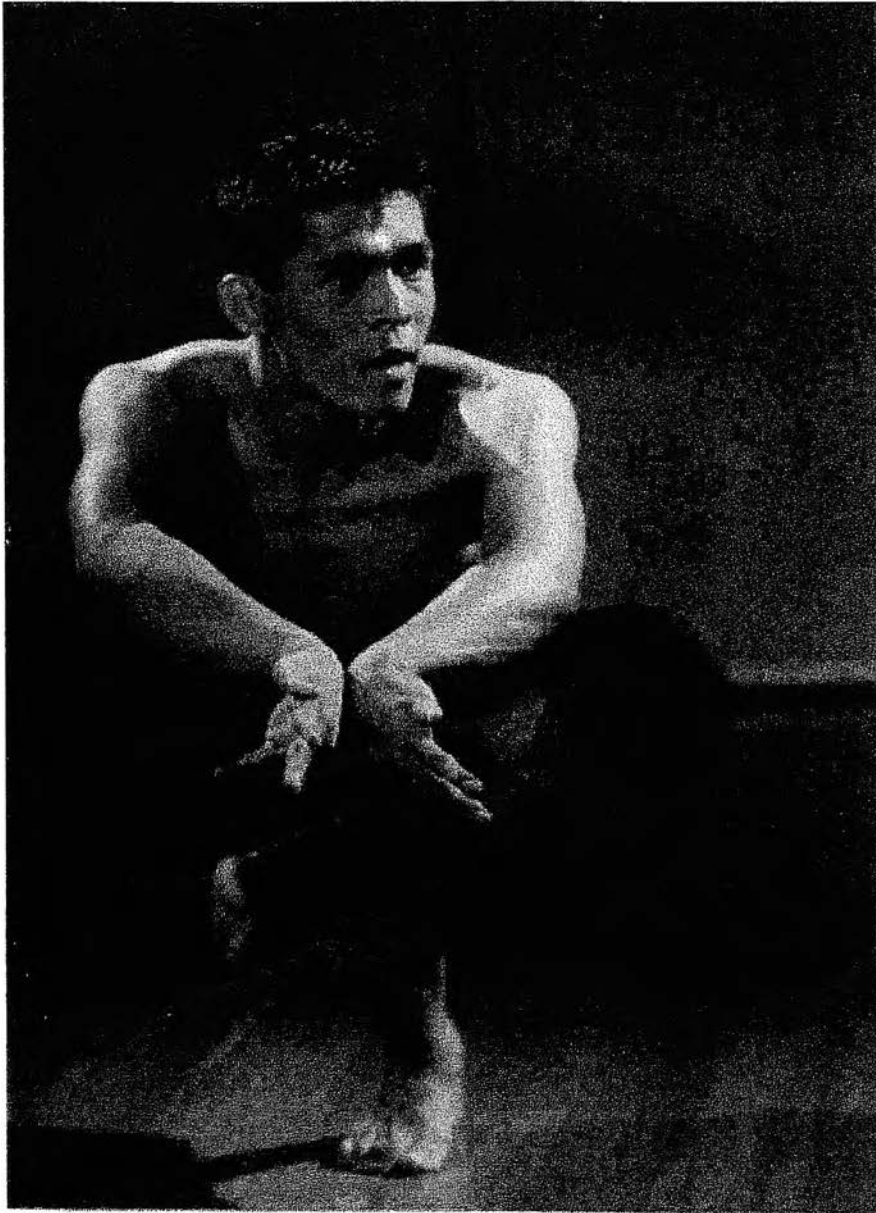

ทำการเคลื่อนไหวทักษะหนึ่ง ที่เน้นที่หลักการทรงตัวของร่างกาย น้ำหนักของนักแสดงทั้งหมดจะอยู่บนอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งเพียงจุดเดียว แล้วพยายามเคลื่อนไหวร่างกายทั้งหมดที่ไม่ได้รับน้ำหนักให้ได้มากที่สุด ทำให้เกิดความรู้สึกหวาดเสียว ไม่ปลอดภัย ไม่มั่นคงให้ได้มากที่สุด หากทำให้การเคลื่อนไหวทั้งหมดนิ่งได้มากเท่าไร ก็ถือว่าทำได้ดีเท่านั้น

ภาพที่ 205 : ภาพจากการแสดงติดดิน นักแสดงเคลื่อนไหวมือเร็วๆ จนหยุดที่ทำดอกบัวเหนือศีรษะ

ที่มา: © Stephen Funke 2001 ARPS

ภาพที่ 206 : ภาพจากการแสดงติดดินช่วงที่ 1
ซึ่งหลักการ Balancing ของนาฏยศิลป์ตะวันตก ย่อตัวลงนั่งบนขาเดียว
โดยที่มือยังสามารถเคลื่อนไหวในท่าดอกบัวลักษณะต่างๆได้ เป็นท่าทักษะระดับสูงอีกท่าหนึ่ง
ที่มา: © Stephen Funke 2001 ARPS

ช่วงที่ 2

เสียงดนตรีเปลี่ยนเป็นเพลงสากลที่มีจังหวะเร้าใจ ใช้เครื่องดนตรีไฟฟ้าเป็นหลัก และเสียงเครื่องจักร แสงเปลี่ยนเป็นแสงสว่างทั่วบริเวณสีม่วง และรับตัวนักแสดงด้วยแสงข้างสีขาวสลัวๆ

นักแสดงเริ่มแสดงท่าทาง มองเห็นรองเท้า แสดงความสนใจ วิ่งถอยออกห่างแล้ว กลับเข้าไปใกล้ใหม่อีกครั้ง นักแสดงเคลื่อนเข้าไปหารองเท้าแตะที่มุมซ้ายหน้า ใช้รองเท้าแตะที่มียางเส้นติดอยู่ที่ 2 ข้าง ตีพื้น แล้วถือรองเท้าทั้ง 2 ข้างขึ้น เดินหมุนตัวมา กลางเวที แล้วจึงลงสวมอีกหนึ่งข้าง และลงเดิน การเคลื่อนไหวใช้ทักษะ Cause & Effect* นักแสดงจะพยายามเคลื่อนไหวไปที่ตรงกลางของเวที ทำให้เห็นแนวเส้นของยางที่ยึดจากรองเท้าแตะไปยังคานบนเพดานที่มุมซ้าย ทำให้เห็นแรงต้านและแรงดึงของยางที่รองเท้าที่ดึงให้นักแสดงเคลื่อนไหว

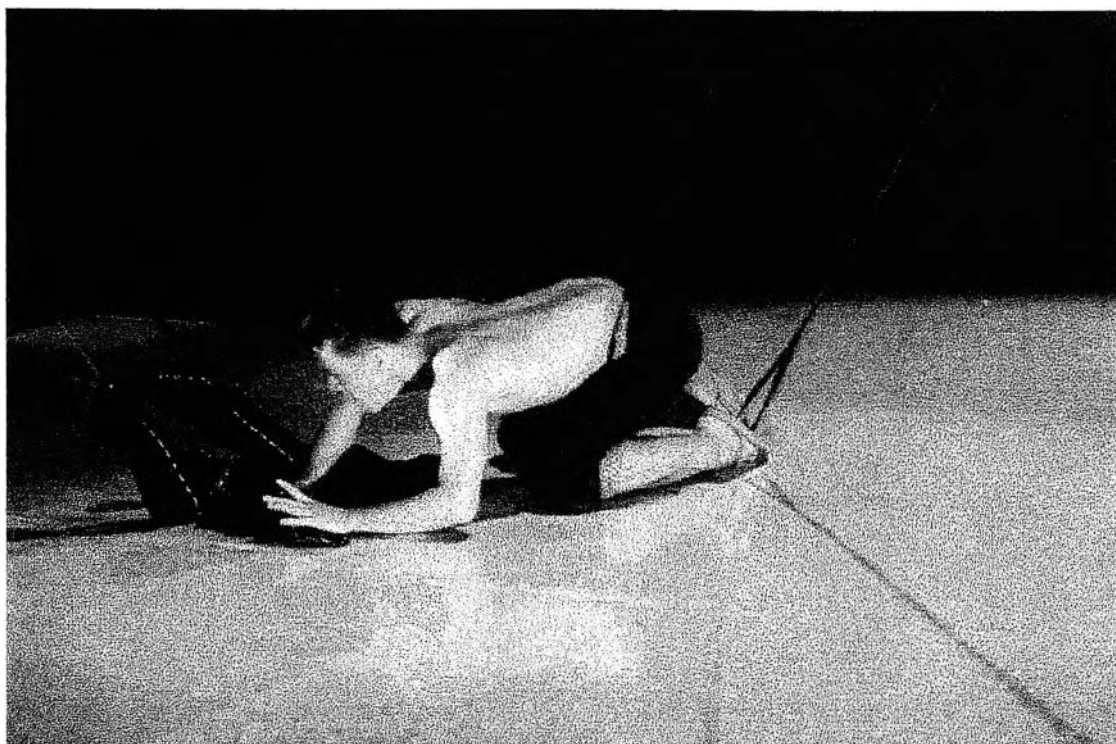
นักแสดงใช้ท่าพื้นฐาน Jazz ในการเคลื่อนไหว เช่น Block Step** และ Jazz walk*** เร็วๆ ให้เข้ากับจังหวะของดนตรีเทคโนฯ โดยใช้ท่าขาและเท้าเป็นหลัก ให้เหมือนถูกรองเท้าควบคุม ผสมกับท่าบัลเลต์ เช่นท่าหมุนจากมุมหลังขึ้นมามุมหน้า โดยกระโดดหมุนรอบตัวติดต่อกัน (Grand Jete en tournant in attitude en diagonal) หมุนบนขาเดียวติดต่อกันหลายๆรอบ (Pirouette en dehor in open position) และติดตัวตีลังกาขึ้นมายืนจากท่านั่งโดยใช้มือเดียว ซึ่งเป็นท่าทักษะของนาฏศิลป์ร่วมสมัย ท่าทั้งหมดจะเคลื่อนที่เข้าและออกเป็นแนวทะแยง เร็ว ให้ความรู้สึกร้อนรน ต่อสู้

* ทักษะ Cause & Effect เป็นทักษะพื้นฐานทักษะหนึ่งของนาฏศิลป์ร่วมสมัย ที่ถูกสร้างสรรคขึ้นใหม่เมื่อประมาณ 3-4 ปีที่ผ่านมาในยุโรป มีพื้นฐานว่า การเคลื่อนไหวทุกอย่างมีจุดกำเนิด มีสาเหตุที่ทำให้ร่างกายต้องเคลื่อนไหว มีแรงจูงใจ เมื่อแรงบวกเข้ามาแรงขนาดใด การเคลื่อนไหวตอบก็ต้องแรงเท่ากัน และไปในทิศทางเดียวกัน

** Block Step เป็นท่าพื้นฐานของการเต้นแจ๊ส และนาฏศิลป์ร่วมสมัย ท่านั้นเป็นท่าเคลื่อนที่ที่อยู่กับที่โดยการก้าวเท้าไปด้านหน้า ด้านข้าง ด้านหลัง และด้านข้างติดต่อกัน เมื่อดูแนวของการเคลื่อนที่แล้วจะเคลื่อนเป็นสี่เหลี่ยม ทำให้เรียกท่านี้อีกว่า Block Step

*** การเดินตามแบบการเต้นแจ๊ส ซึ่งเป็นท่าพื้นฐานท่าแรกของการเรียนการสอนแจ๊ส เป็นการเดินโดยใช้ทักษะ Isolation หรือการแยกส่วนลำตัวประกอบการเดิน โดยเป็นการเอียงข้อโครง การยกไหล่ประกอบการเดิน

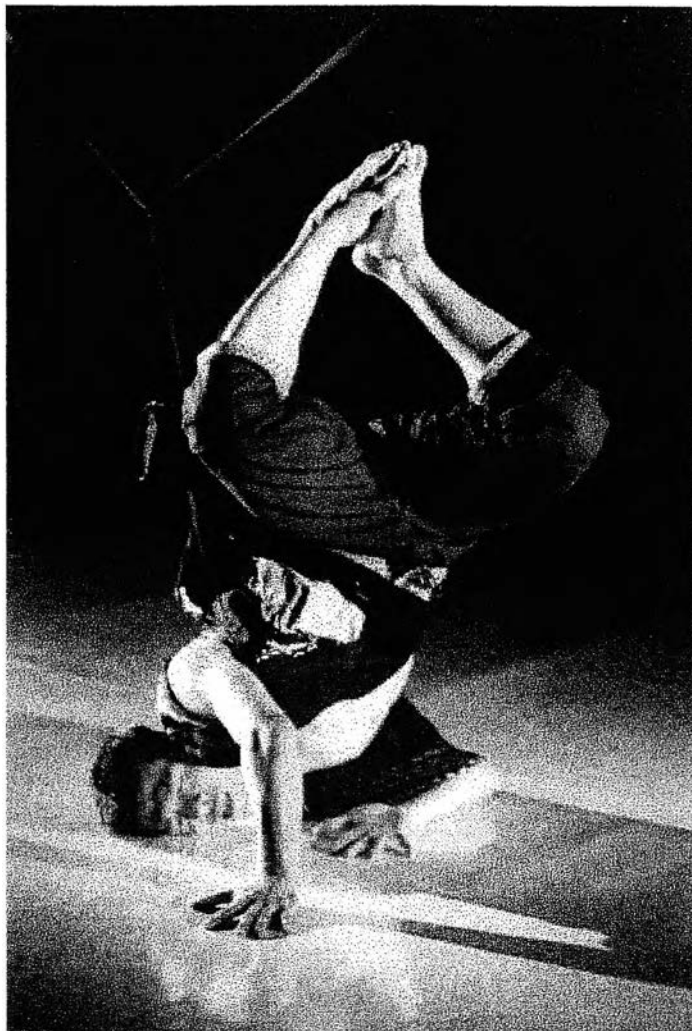
ด้วยแรงเหวี่ยงต่อเนื่องนักแสดงจะวิ่งไปที่มุมขวาหน้าที่มีเสื่อก็กดติดเส้นหนังวางอยู่
 ชูเสื่อขึ้น ดึงเสื่อและถอยหลังออกมากลางเวที วิ่งกลับเข้าไปอีกครั้ง นั่งลงสวมเสื่อ แล้ว
 ขยับตัวโดยเน้นที่การเคลื่อนไหวของตัวให้มากขึ้น โดยใช้การทำ 'Contraction' เน้นการ
 เคลื่อนที่ของลำตัวไปในทิศทางต่างๆ มือดึงยาง กลิ้งตัวขึ้นขึ้นเคลื่อนกลับมาที่ตรง
 กลางเวที ในขณะนี้เห็นยาง ทั้ง 4 เส้นได้อย่างชัดเจน นักแสดงจะเคลื่อนไหวไปใน
 ทิศทางต่างๆ เหมือนถูกดึงจากทิศทางต่างๆ บางครั้งยาง 2 เส้นบนก็จะพันกัน และ
 ต้องหมุนตัวกลับให้ยางคลี่ออก ในขณะเดียวกันยางที่รองเท้าก็จะพันกัน ประหนึ่งว่าผู้
 แสดงตกอยู่ในพันธนาการ

ภาพที่ 207 : ภาพจากการแสดงติดดิน ช่วงที่ 2 ขณะที่นักแสดงกำลังจะสวมเสื่อ
 จะสามารถสังเกตเห็นยางที่ซึ่งอยู่ระหว่างรองเท้าและคานบนเพดานได้
 ที่มา: © Stephen Funke 2001 ARPS

พื้นฐานของนาฏศิลป์ร่วมสมัยตามทฤษฎีแบบ Graham เป็นการหด เกร็งกล้ามเนื้อเพื่อให้ช่วงลำตัวสั้นลง
 เป็นรูปโค้ง สามารถทำได้ทั้งด้านหน้า และด้านหลังของลำตัว

ภาพที่ 208 : ภาพจากการแสดงติดดิน คุณมานพใช้ทักษะการถ่ายน้ำหนักของนาฏยศิลป์ร่วมสมัย ถ่ายน้ำหนักมาที่ด้านข้างของศีรษะ ด้านหลังของไหล่ และแขน ดึงตัวขึ้นเพื่อตีลังกาขึ้นและหยุดค้างไว้

ขณะที่ยางพันกันและดึงตัวอยู่

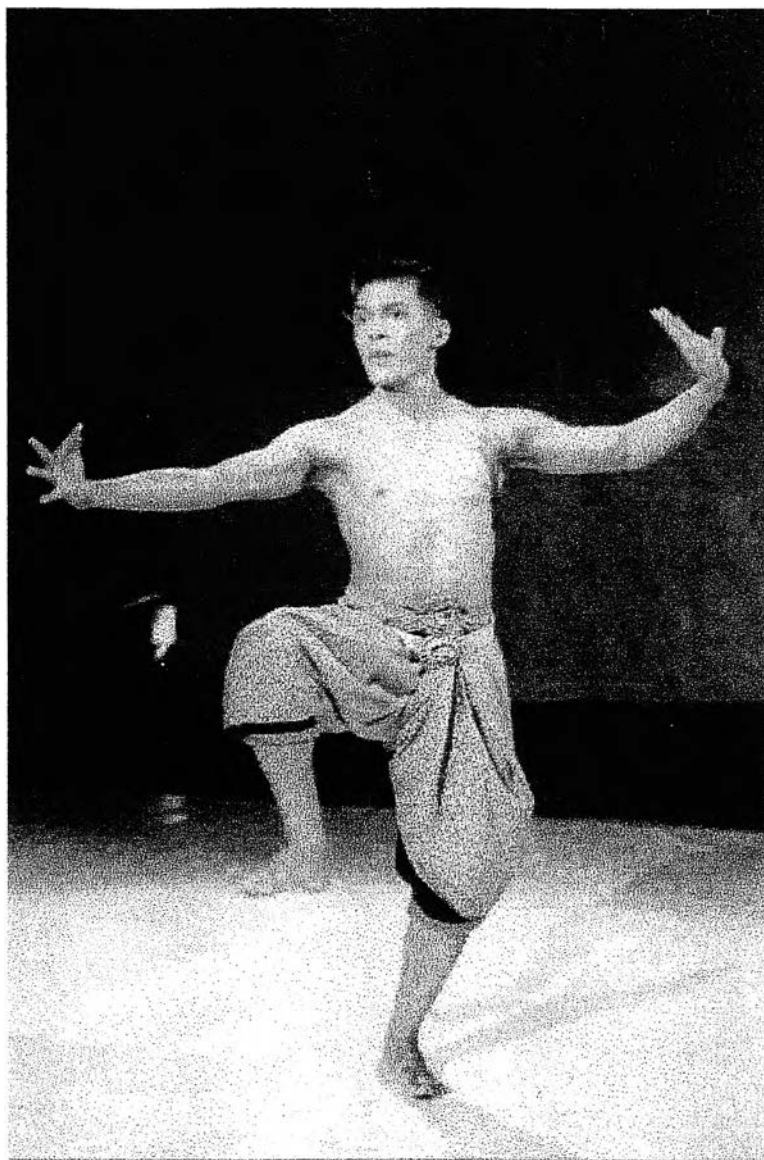
ที่มา: © Stephen Funke 2001 ARPS

นักแสดงหมุนตัวหลายๆรอบอย่างรวดเร็ว เสียงเด็กร้องดังขึ้นมาอีกครั้ง ตามด้วยเสียงน้ำไหล ค่อยๆคลายตัวกลับช้าๆ แล้วเดิน Butoh walk ซึ่งเป็นการเดินที่ช้าให้สมาธิ ทั้งน้ำหนักลงที่ละส่วนของเท้าช้าๆ สวนทางกับจังหวะดนตรี และเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ตีตรงเท้าแตะกลับไปทีละข้าง หันมาตั้งยางที่ติดเสื้อทางมุมขวาหน้าอีกครั้งหนึ่ง และจึงให้เสื้อหลุดออกจากตัวทางด้านหลัง

ช่วงที่ 3

เสียงดนตรีเงียบลงไป แสงไฟมีดลงจนเหลือแต่แสงข้างสีขาวสลัวๆ นักแสดงเดินกลับไปด้านหลังจากผ้าอีกครั้ง จะเห็นการเคลื่อนไหวของนักแสดงผ่านผ้าจากที่เป็นผ้ามุ้งบางๆ หยิบผ้าขึ้นมางูเป็นโจงกระเบน โดยในขณะที่ยืน นักแสดงจะเคลื่อนไหวลำตัวช่วงบนไปด้วย เช่นกล่อมไหล่ เอียงตัว ย้อนตัว และขยับเท้าไปมาเปลี่ยนทิศของลำตัวให้เฉียงเข้า หรือเฉียงออกบ้าง เมื่อม้วนปลายผ้าก็ขยับเท้าไปขวา ซ้าย มีการย่อเข่าลงตั้งเหลี่ยมเมื่อจะเก็บชายโจง กลับตัวหันหลังคาดเข็มขัด ขณะที่งูใจอยู่เสียงนกเสียงแมลงก็ดังขึ้นอีกครั้ง

นักแสดงงูใจเสร็จก็เดินช้าๆ อ้อมผ้าจากออกมาตรงกลางเวที เสียงระฆังดังขึ้น เพลงสร้อยสนตั้ง สองชั้น สำหรับการรำเพลงช้าเริ่มดังขึ้น นักแสดงเริ่มรำ โดยใช้ท่าที่ประดิษฐ์ขึ้นมาจากท่ารำเพลงช้าตั้งแต่เริ่มทำขึ้นมาปรับท่า ลดความซ้ำของท่าลง ทำท่าทุกท่าแต่ไม่ทำซ้ำข้างซ้ายขวา เมื่อจบก็หันหลังลงไปกราบพระช้าๆ ในขณะเดียวกันไฟและเสียงก็ค่อยๆดับ เงียบลงไป

ภาพที่ 209 : ภาพจากการแสดงติดดิน ช่วงที่ 3 ที่นำท่ารำเพลงช้าช่วงจบเพลงมาแสดง
ที่มา: © Stephen Funke 2001 ARPS

2.8 สรุปวิเคราะห์การแสดง

คุณมานพสร้างสรรค์ทำต้นจากการเคลื่อนไหวในการรำเพลงช้า ซึ่งได้ฝึกฝนมาจากคุณครูธีรยุทธ ยวงศรี และนาฏยศิลป์พื้นบ้านล้านนา เช่นฟ้อนเจิง ฟ้อนสาวไหม และตบมะผาบ มาผสมผสานเข้ากับทักษะการเต้นรำแบบบัลเล่ต์ แจ๊ส และนาฏยศิลป์ร่วมสมัยทักษะต่างๆ เช่น Cause & Effect Contract และ Acrobatic ที่คุณมานพชำนาญ

โดยมีลักษณะเด่นของท่าโดยรวมดังต่อไปนี้

- 2.8.1 นักแสดงจะเคลื่อนไหวโดยเน้นที่ Quality และจังหวะช่วงของท่าต่อเนื่อง เช่นเคลื่อนไหวต่อเนื่องค่อนข้างเร็ว แล้วผ่อนจังหวะ ให้ช้าลงที่จังหวะการเคลื่อนไหวสุดท้ายจนกลายเป็นท่านิ่ง ซึ่งเป็นจังหวะของการหายใจเข้าลึกๆ 1 ครั้ง แล้วผ่อนหายใจออกให้หมดซ้ำๆ จนกลั้นใจไว้เล็กน้อยเพื่อหยุดให้ท่านิ่ง เป็นท่าจบของท่าชุดต่อเนื่อง 1 ชุด ซึ่งเป็นการประยุกต์ทักษะนาฏยศิลป์ร่วมสมัยมาใช้
- 2.8.2 ในการแสดงช่วงแรก ไม่ใช้ดนตรี จังหวะของดนตรีประกอบทำต้น ดนตรีเป็นเพียงแค่เสียงประกอบการแสดงเท่านั้น มีเพียง 2 ช่วงที่ใช้ดนตรีประกอบการแสดง คือ ช่วงของวัฒนธรรมตะวันตก ที่ใช้ดนตรีจังหวะเทคโนโลยีประกอบเสียงเครื่องจักร เน้นที่การใช้จังหวะของลมหายใจให้เข้ากับการลงจังหวะและการแบ่งห้องเพลงของดนตรีส่วนการแสดงช่วงสุดท้ายนักแสดงได้ใช้เพลงช้าประกอบทำรำเพลงช้าตามแบบแผนของนาฏยศิลป์ไทย

Quality ในทางนาฏยศิลป์หมายถึงคุณภาพของการเคลื่อนไหว เช่นในท่าเดียวกันหากทำด้วยความแรงพลังที่แตกต่างกันท่านั้นก็จะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ยังรวมไปถึงความเร็ว-ช้า ที่ใช้ในการทำท่านั้นๆ ความใหญ่-เล็กของท่า ทิศทางในการทำท่า สมาธิ และจังหวะว่าเป็นข้อสำคัญในการประดิษฐ์ท่าต้นในการแสดงชุดหนึ่งๆ

- 2.8.3 นักแสดงจะพูดประกอบการแสดง โดยมีการพูดบทพูดในตอนเริ่มของการแสดง
- 2.8.4 ทำการแสดงเป็นการนำเอาท่ารำ เต็ม และฟ้อน มาเรียงร้อยเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะการนำท่านาฏศิลป์พื้นบ้านภาคเหนือมาใช้ เช่นท่าฟ้อนสาวไหมพื้นบ้าน ท่าตบมะผาบ ท่าเลื้อยลากหาง ท่าเกี่ยวเกล้า เป็นต้น เพียงแต่การใช้จังหวะ การลำดับท่า และการเน้นความหนักเบา ความกว้างแคบของวง และ เหลี่ยมทำให้ดูเหมือนว่าทำนั้นเป็นท่าใหม่
- 2.8.5 ใช้การทำทางสามัญในกิจวัตรประจำวัน ผสมผสานกับทักษะการแสดงละครใบ้ (mime) เพื่อเล่าเรื่อง เช่นท่ากราบพระ ท่ากรวดน้ำ ท่าการเด็ดดอกไม้ สำหรับบูชาพระ
- 2.8.6 ใช้ท่าสามัญประยุกต์เข้ากับทักษะของนาฏศิลป์ไทยเพื่อสร้างท่าใหม่ เช่นนำท่านั่งบนสันเท้า และเดินเคลื่อนที่ไปข้างหน้า ผสมกับการพายเรือ และการกอดเกลียวข้างแบบนาฏศิลป์ไทย สร้างให้เห็นลักษณะของการพายเรือที่คล้ายจริงขึ้น และใช้วิธีการนุ่งผ้าโจงกระเบน ผสมผสานกับท่าพื้นฐานโขนทำให้การนุ่งผ้าธรรมดากลายเป็นการแสดงไปด้วย
- 2.8.7 ใช้วิธีออกแบบท่าเต้นโดยการสร้าง variation จากท่าหลักท่าเดียว หรือชุดเดียว
- 2.8.8 การเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งออกแบบขึ้นจากการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง โดยเฉพาะในช่วงที่ 2 ที่มีการใช้อุปกรณ์การแสดงเข้ามาเกี่ยวข้องตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น ยางที่ยืดเสื่อและรองเท้าไว้ทำให้เกิดภาพของคนที่ถูกพันธนาการ หรือหุ่น ที่เคลื่อนไหวไปมาได้ตรงกับความต้องการที่จะสื่อความหมายผ่านอุปกรณ์ประกอบการแสดง

2.8.9 นำท่าทักษะของบัลเล่ต์ และนาฏยศิลป์ร่วมสมัยหลายๆอย่างมาใช้โดยตรงเพื่อเสนอวัฒนธรรมตะวันตก และอารมณ์ความสับสนของศิลปินตามเนื้อเรื่องผ่านการนำเสนอนาฏยศิลป์ลักษณะนั้นๆได้อย่างเหมาะสม

คุณพีรเมษฐ์ ชมธวัช

ประวัติส่วนตัว

ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏยศิลป์ตะวันตก คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับการฝึกฝนนาฏยศิลป์หลายรูปแบบเช่น โขน รำไทย เรียนการเต้น แจ๊สกับอาจารย์อารีย์ สหเวชภัณฑ์ บัลเลต์กับอาจารย์กาญจนา ชลวิจารณ์ และ Mr. William Morgan จนกลายเป็นนักแสดงนำของคณะ Bangkok Ballet Theatre เรียนนาฏยศิลป์ร่วมสมัยกับ คุณนุชวดี บำรุงตระกูล คุณนราพงษ์ จรัสศรี และคุณคูมิโกะ ทาคาฮาชิ และร่วมแสดงกับคณะ Thai Art Movement หลายครั้ง คุณพีรเมษฐ์เป็นอาจารย์พิเศษสอนวิชานาฏยศิลป์ร่วมสมัย และนาฏยประดิษฐ์ ให้กับวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร และวิทยาลัยพัฒนศิลป์ในปัจจุบัน

เริ่มสร้างแนวความคิด และรูปแบบการเคลื่อนไหวของตนเองขึ้นจากพื้นฐานการศึกษา นาฏยศิลป์ไทย โขน ตัวลิง ในวัยเด็ก จนกลายเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์การแสดงชุด รำแม่บท คุณพีรเมษฐ์ เริ่มสนใจการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยจากการร่วมงาน และเป็นนักแสดงให้กับ คุณบัญชา สุวรรณานนท์ เริ่มออกแบบท่าเต้นโดยใช้ประสบการณ์การทำงานกับคณะนาฏยศิลป์ต่างประเทศระดับอาชีพหลายคน

นอกจากนั้น ปัจจุบันคุณพีรเมษฐ์ ได้มีความสนใจทางด้านการออกแบบและตัดเย็บเครื่อง แต่งกายประกอบการแสดง การเต้นในรูปแบบต่างๆ และได้ศึกษาการออกแบบและเทคนิคการตัดเย็บจากช่างที่มีฝีมือทั้งในและต่างประเทศ จนมีความชำนาญและมีผลงานการออกแบบและตัดเย็บเครื่องแต่งกายในการแสดงต่างๆอย่างสม่ำเสมอให้กับกลุ่มศิลปินชาวไทย และต่างประเทศในปัจจุบัน

ประสบการณ์การทำงานและผลงานที่ผ่านมา

คุณพีรภณท์เป็นผู้ออกแบบท่าเต้นที่สร้างสรรค์ผลงานการแสดงอย่างสม่ำเสมอ มีผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ มีแนวทางการแสดงของตนเองที่พัฒนาและสร้างสรรค์อย่างเห็นได้ชัด และมีประสบการณ์การแสดงมากมาย อาทิเช่น

ในฐานะนักแสดงนำ

- แสดงนำในการแสดงบัลเลต์เรื่อง ศรีปราชญ์ Midsummer night's dream และ มัทนะพาธา ของสมาคมบัลเลต์แห่งประเทศไทย
- ร่วมแสดงในการแสดงชุด Shadow Play ของคณะ Mobile Dance Company
- เข้าร่วมคณะนาฏยศิลป์เยาวชนนานาชาติ Le Jeune Ballet De France ในประเทศฝรั่งเศส ได้มีโอกาสร่วมงานกับผู้ออกแบบท่าเต้นชื่อดังหลายคน เช่น Daniel Larrieu, Philippe Trehet, Redha & Claude Brumachon เป็นต้น นอกจากนี้ยังร่วมกับคณะเดินทางไปแสดงในประเทศต่างๆ ได้แก่ ไปแลนด์ จีน มองโกเลีย ฮองกง ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ไทย และสิงคโปร์ เป็นต้น
- ร่วมแสดงใน La Bayadier ของคณะนาฏยศิลป์ Red Notes Dance Company ประเทศฝรั่งเศส ในปี 2536-2537
- ร่วมแสดงใน Les Cote d' Doffman ของคณะ l' Opera de Paris ประเทศฝรั่งเศส ในปี 2536

ในฐานะผู้ประติษฐ์ทำเต้น และแสดง

- ออกแบบท่าเต้นการแสดงชุด Homage II ในโครงการ Lucifer Project การสร้างสรรค์การแสดงร่วมระหว่างนาฏศิลป์ไทย ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ จัดแสดงในประเทศญี่ปุ่น และไทย
- ร่วมแสดงในการแสดงนาฏยศิลป์ร่วมสมัยเรื่อง Lear ของ Japan Foundation Asia Centre โดยรับบทลูกสาวคนสุดท้ายของกษัตริย์ โดยร่วมกับนักแสดงชาวญี่ปุ่น จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ จัดการแสดงที่ประเทศญี่ปุ่น ฮองกง สิงคโปร์ เมืองจาการ์ต้า ประเทศอินโดนีเซีย เพรต เบอรลิน และโคเปนเฮเก้น
- ออกแบบท่าเต้นการแสดงชุด 2 = ณ ประเทศฮองกง

- ออกแบบท่าเต้นและแสดงเดี่ยวในการแสดงชุด Homage ในการแสดงเปิดเทศกาล HongKong in Berlin 2000 เทศกาลศิลปะการแสดงเอเชีย-ยุโรป ณ กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน

ผลงานการแสดงที่คุณพีรภณฯได้สร้างสรรค์ขึ้นนั้นแท้จริงแล้วมีมากกว่าที่ได้นำเสนอไปในช่วงต้น เพียงแต่ส่วนมากมักจะเป็นการแสดงชุดสั้นๆ หรือการแสดงเชิงธุรกิจ ทำให้หลายๆชุดไม่สามารถนำมาศึกษาในวิจัยฉบับนี้ได้ อีกทั้งในช่วงที่ผ่านมามีคุณพีรภณฯได้เดินทางไปแสดงผลงานในประเทศต่างๆหลายครั้ง และแต่ละครั้งก็ใช้เวลาค่อนข้างนาน ทำให้ไม่ได้สร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบของตนออกมากนัก อย่างไรก็ตามก็มีชุดการแสดงหลายชุดที่น่าสนใจที่จะนำมาศึกษาประกอบวิทยานิพนธ์นี้ แต่ผู้วิจัยได้เลือกมาเป็นกรณีศึกษาเพียงแค่ 2 ชุด คือ Homage II และการแสดงนาฏศิลป์มัลติมีเดีย ในการเปิดงานประกาศรางวัลภาพยนตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 10 เนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้

คุณพีรภณฯได้สร้างสรรค์ผลงานการแสดงจากท่าเต้นที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเป็นทักษะของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นท่าการแสดงที่มีพื้นฐานมาจากท่ารำแม่บทเล็ก ที่คุณพีรภณฯได้สร้างสรรค์ขึ้นเป็นโครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ เพื่อจบการศึกษา ต่อจากนั้นคุณพีรภณฯก็ได้สร้างผลงานที่ใช้ท่าทักษะนั้นในชื่อใหม่ขึ้นมา คือ Homage II

การแสดง Homage ได้จัดขึ้นหลายครั้ง แต่แต่ละครั้งก็มีลักษณะรายละเอียดแตกต่างกันไปบ้างเล็กน้อย แต่ส่วนมากแล้วก็ไม่แตกต่างจากการแสดง รำแม่บทชุดเดิมเท่าไรนัก ด้วยเป็นการแสดงเดี่ยวของคุณพีรภณฯเองเป็นส่วนมาก แต่ในการแสดง Lucifer Project ร่วมกับผู้ออกแบบท่าเต้นชาวญี่ปุ่น คุณคัสสุระ คัง นั้น คุณพีรภณฯได้ขยายผลงานรำแม่บทของตนให้ยาวขึ้น และได้ทดลองสอนผู้แสดงร่วมให้เข้าใจถึงทักษะ หลักการเดินท่าที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นใหม่นั้น และสร้างชุดการแสดงในรูปแบบของนาฏศิลป์ไทย ผสมกับนาฏศิลป์ร่วมสมัยญี่ปุ่น Butoh ขึ้น ทำให้ผลงานชิ้นนี้มีความแตกต่างไปจากผลงานชุดอื่นๆเป็นอย่างมาก และจากการร่วมงานด้วยกันครั้งนี้ทำให้คุณคัสสุระ คัง ที่เข้มงวดในการแสดง และการฝึกซ้อม กล่าวกับผู้อื่นว่า คุณพีรภณฯเป็นนักแสดงที่มีความสามารถสูงมากคนหนึ่ง และเป็นผู้ออกแบบท่าเต้นที่มีอนาคตไกล

ด้วยเหตุที่ผลงานส่วนมากของคุณพีรเมณฑิใช้ทำพื้นฐานที่สร้างขึ้นจากทำรำแม่บทเล็ก ทำให้ผู้วิจัยต้องการให้กรณีศึกษาอีกชุดหนึ่งนั้นเป็นการแสดงที่แตกต่างกันออกไป เมื่อได้พิจารณาการแสดงชุดนาฏศิลป์มัลดีมีเดีย การแสดงในงานเปิดการประกาศผลรางวัลภาพยนตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 10 ณ หอประชุมกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งในการออกแบบทำการแสดงคุณพีรเมณฑิได้นำแม่ทำโขนลิงมาใช้ในการสร้างสรรค์ทำการแสดงส่วนมาก ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างผลงานชิ้นอื่นๆ ที่ผู้ที่ติดตามผลงานของคุณพีรเมณฑิคุ้นเคยกันดี ทำให้สามารถนำเสนอให้เห็นถึงลักษณะความหลากหลายของงานให้มากยิ่งขึ้น

1. Homage II

ออกแบบท่าเต้น โดย คุณพีรเมษฐ์ ชมธวัช

การแสดงชุดหนึ่งในโครงการ Lucifer Project

จัดโดย มูลนิธิญี่ปุ่น (Japan Foundation) ร่วมกับศูนย์วัฒนธรรมแสงอรุณ

โอกาสที่จัดแสดง 1. Japan Foundation Theater ประเทศญี่ปุ่น ในวันที่ 23-24 กุมภาพันธ์ 2539

2. ศูนย์วัฒนธรรมแสงอรุณ ในวันที่ 15-16 มีนาคม 2539

เป็นการแสดง Homage ครั้งแรก และครั้งเดียวที่ใช้นักแสดงตั้งเป็นกลุ่ม การแสดง Homage ครั้งหลังๆ จะเป็นการแสดงเดี่ยวของคุณพีรเมษฐ์ ประกอบกับการอ่านบทกวี หรือ บทกลอนเท่านั้น

ความยาวของการแสดง ประมาณ 40 นาที

จำนวนนักแสดง หญิง 1 คน ชาย 5 คน

1.1 แนวความคิด

Homage หมายถึง การสักการะ สดุดี ในทางเดียวกัน ก็เป็นการแสดงความเคารพ ซึ่งคุณพีรเมษฐ์นำคำนี้มาใช้กับนาฏยศิลป์ไทย คุณพีรเมษฐ์ มีความเห็นว่านาฏยศิลป์ไทยไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มคนรุ่นใหม่ หรือวัยรุ่น จึงต้องการที่จะสะท้อนสภาพการณ์ในปัจจุบันผ่านชุดการแสดงนาฏยศิลป์ร่วมสมัย¹

---

¹ สัมภาษณ์, พีรเมษฐ์ ชมธวัช, 10 มิถุนายน 2543.

1.2 วิธีการนำเสนอ และการตีความ

ชุดการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ที่ใช้ท่าการเคลื่อนไหวที่มีพื้นฐานมาจากท่ารำแม่บทเล็ก ผสมผสานกับทักษะนาฏศิลป์ร่วมสมัยแบบ Butoh คุณพีรภรณ์แบ่งการแสดงออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 เป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยเดี่ยว โดยคุณพีรภรณ์เอง และมีการสร้างภาพโดยใช้นักแสดงประกอบเป็นคนในสังคม ซึ่งคล้ายกับเป็นการกล่าวนำเรื่องราว

ช่วงที่ 2 คุณพีรภรณ์ออกแบบการแสดงขึ้นใหม่ เสนอเรื่องราวสะท้อนสังคมไทยในปัจจุบันว่าไม่ได้มีความเคารพในศิลปะ เพื่อแสดงให้เห็นว่ารำไทยไม่ได้รับความสนใจจากคนไทย แต่ต้องให้ชาวต่างชาติเข้ามาชี้ให้เห็นความสำคัญของนาฏศิลป์ไทย ซึ่งกว่าคนไทยจะรู้ตัวก็สายไปเสียแล้ว

ในช่วงที่ 2 คุณพีรภรณ์ใช้ทำนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่ดึงเอาลักษณะบางประการของนาฏศิลป์ไทยมาใช้ และได้ใช้นักแสดงชาวต่างชาติ (ที่เป็นคนผิวขาว ผมสีทอง) ออกมาแสดง และพูดบทรำแม่บทเล็ก เพื่อเสนอแนวความข้างต้น

อย่างไรก็ตามการแสดงชุดนี้ค่อนข้างเป็นการแสดงที่เข้าใจได้ยากพอสมควร เนื่องจากเป็นการตีความและนำเสนอการแสดงตามลักษณะของ Butoh ซึ่งเป็นการแสดงแบบที่ไม่มีการแสดงออกท่าอารมณ์ภายนอกตรงๆ แต่จะใช้ท่าทางเป็นสัญลักษณ์เสนอความหมายที่ต้องการสื่อ จึงจะต้องพิจารณาค่อนข้างละเอียด เพื่อให้เข้าใจถึงสิ่งที่ผู้ออกแบบต้องการจะสื่อถึง

1.3 เครื่องแต่งกาย

มีเครื่องแต่งกาย 3 แบบ

- 1.3.1 ในการแสดงช่วงแรกนักแสดงนำจะนุ่งผ้าถุงสีส้มแดง เขียนลายแปะทองคำเปลว ไม่สวมเสื้อ ติดทองคำเปลว 2 แผ่นไว้ที่หน้าผาก
- 1.3.2 นักแสดงคนอื่นๆสวมเสื้อคอกลม ทิ้งชายผ้าด้านหลังยาว คล้ายกับลักษณะของผ้าสไบสองชาย นุ่งผ้าถุง ลักษณะคล้ายกับผ้าดิบแบบบาง ที่ทำรอยยับไว้บนผ้า สีชมพูอมส้มจางๆ นักแสดงทุกคนติดทองคำเปลว 2 แผ่น ที่หน้าผาก ในการแสดงช่วงแรกนักแสดงจะติดไฟฉายเล็กๆไว้บนศีรษะ
- 1.3.3 เครื่องแต่งกายของนักแสดงที่พูดบท สวมเสื้อยืดทหาร กางเกงขาสั้นทรงซาฟารี สีน้ำตาลอ่อน สวมถุงเท้า รองเท้าทอปบูต และหมวก

1.4 เพลง หรือ เสียงที่ใช้ประกอบการแสดง

ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงครั้งหนึ่งเป็นเสียงดนตรีสด บรรเลงโดยนักดนตรีชาวญี่ปุ่น 2 คน ที่บรรเลงตามช่วงของการแสดง เป็นการบรรเลงไม่ตามการเคลื่อนไหวของนักแสดง เป็นการบรรเลงประกอบบรรยากาศ ผู้เต้นก็ไม่ได้เต้นตามจังหวะหรือทำนองเพลง ไม่ได้มีการแต่งขึ้นเป็นบทเพลงเพื่อประกอบการแสดงโดยเฉพาะ เปลี่ยนเครื่องดนตรีไปตามช่วงของการแสดง อีกครั้งเป็นเสียงและเพลงประกอบการแสดงที่ได้คัดเลือกมา เรียงตามลำดับการใช้ได้ดังต่อไปนี้

1. เสียงซิ่ง (เฉพาะเสียงซิ่ง ไม่ใช่เสียงขับ)
2. เสียงระฆังใบเล็ก
3. เสียงฮัมของนักแสดง
1. เพลง POP ROCK มีเนื้อร้องภาษาไทย
2. เสียงกลองญี่ปุ่น และขลุ่ยญี่ปุ่น
3. เสียงพระสวด

1.5 อุปกรณ์ประกอบการแสดง

กล้องถ่ายรูป สำหรับนักแสดงชาวต่างชาติใช้ในการแสดงครั้งที่ 2

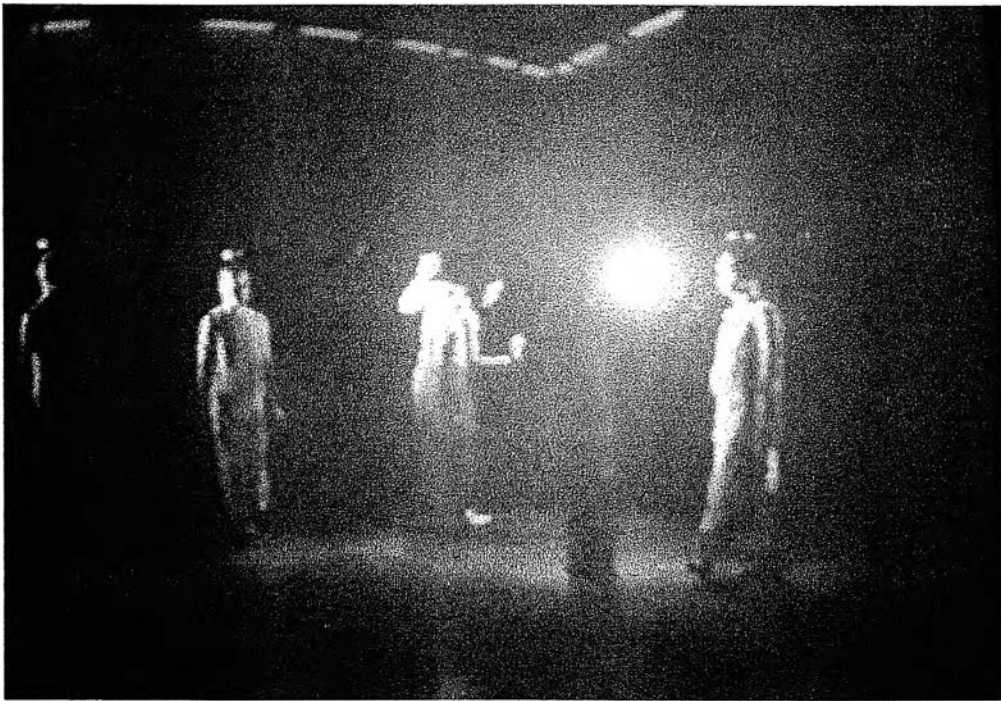
1.6 การแสดง

ครั้งที่ 1

นักแสดงนำชายนั่งนิ่งอยู่ตรงกลางเวที ในความมืด ไฟค่อยๆสว่างขึ้นแต่ไม่มากนัก นักแสดงเริ่มเคลื่อนไหว ซึ่งการแสดงในช่วงนี้ได้ใช้ท่าเต้นเดียวกันกับท่าเต้นในโครง การปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ชุดจำแม่บท ซึ่งเป็นทำนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่ ออกแบบขึ้นใหม่โดยมีท่าจำแม่บทเล็กเป็นพื้นฐาน แต่ได้ดัดแปลง ประยุกต์ทำ เช่น การเปลี่ยนระดับ การสร้างความแตกต่าง ตัดหรือขยายรายละเอียด ทำซ้ำ และเพิ่มท่า ล้ม ท่าหมุน หรือท่ากระโดดตามแบบของนาฏศิลป์ร่วมสมัยเข้าไปผสม โดยจะเคลื่อนไหวต่อเนื่อง เชื่อมทำให้สัมพันธ์กัน มีการหยุดทำนิ่งเป็นบางครั้ง เพื่อเน้นท่า บางส่วน

ในขณะที่นักแสดงนำชายเต้นช่วงแรกเสร็จ (เทพพนม ปฐม พรหมสีหน้า) เมื่อเริ่ม เปลี่ยนระดับการเต้นจากท่านิ่งกึ่งนอนเป็นท่าคุกเข่าและยืน นักแสดงประกอบอีก 4 คนจะค่อยๆ ยืนศีรษะที่มีไฟฉายเล็กๆติดอยู่ ออกมาจากหลังข้างๆ ทั้ง 2 ข้างช้าๆ แล้ว จึงค่อยๆเดินออกมาทีละคน จะมีเพียงแค่ไฟ side light ระดับศีรษะเท่านั้นที่สว่างอยู่ ทั้ง 4 คนจะเดินแบบ Butoh walk ช้าๆ แต่เพิ่มรายละเอียดในการเดิน เป็นการเดินปิด ปลายเท้า แล้วเปิดปลายเท้าออกโดยทิ้งน้ำหนักลงช้าๆ ทำให้ร่างกายซึ่งไม่ได้เกร็งจะ ปิดไปด้านขวาและซ้ายตามลักษณะการบิดเปิดเท้าไปมา ในขณะเดียวกันนั้น นักแสดงนำชายจะเดินต่อไปเรื่อยๆ ไม่มีการสื่อสาร หรือการเกี่ยวข้อกัน แม้แต่มองกันก็ ตาม เหมือนกับอยู่คนละมิติ ตลอดเวลาจะมีเสียงระฆัง และเสียงฉิ่งดังประกอบเป็น ระยะ

ทั้ง 4 คนจะเดินเป็นเส้นตรง มองตรง หักมุมเล็กน้อยเป็นสี่เหลี่ยมตามรูปเวที ไม่เข้าไป ในบริเวณที่คนพิธีมณฑลเต้นอยู่กึ่งกลางเวที แล้วค่อยๆเปลี่ยนจังหวะเป็นเดินเร็วขึ้นเล็กน้อย

ภาพที่ 210 : ภาพจากการแสดงชุด Homage II ช่วงแรก
 คนที่ยืนอยู่ตรงกลางยกมือขึ้นคือนักแสดงนำชาย โดยมีนักแสดงคนอื่นๆเดินไปมารอบๆ
 โดยใช้ลักษณะการเดินแบบ Butoh walk ผสมกับการบิดสั่นเท้าเปิดเวลาเดินทำให้ลำตัวนิ่ง
 ที่มา: ภาพถ่ายจากแถบบันทึกภาพการแสดงชุด Homage II

ช่วงสุดท้ายนักแสดงนำชายจะยืนขึ้น นักแสดงที่เหลือจะเคลื่อนไหวช้าลง เดินถอย
 หลังลงไปเรียงแถวเป็นรูปปากพญางปลาแหลมเข้าหาคนดู โดยมีนักแสดงนำชายเป็น
 จุดศูนย์กลาง คนอื่นๆจะค่อยๆหันหลัง นักแสดงนำชายจะยกมือขวาขึ้นนิ้วชี้ขึ้น แล้วหัก
 ข้อมือชี้นิ้วลง ต่อกจากนั้นยกเท้าเกร็งขึ้นจากพื้นเล็กน้อย ค่อยๆหันหลังแล้วทุกคนก็เดิน
 ไปด้านหลังพร้อมกัน ไฟค่อยๆมืดลง จนดับสนิท

ช่วงที่ 2

เสียงระฆังค่อยๆ รัวให้เร็วขึ้นแล้วเงียบสนิท ไฟสว่างขึ้นบริเวณมุขขวาทางด้านหน้าของเวที นักแสดงหญิงคนหนึ่งนั่งคุกเข่า หันหน้าเข้าหาผู้ชม เคลื่อนไหวเลียนแบบนาฏศิลป์ไทยเล็กน้อย จนเท่ากับว่าทำนั้นๆ ถูกกลายเป็นกิริยาสามัญไป เช่นก้มลงกราบแต่มีองอในลักษณะ relax ใช้แต่ข้อมือวนเป็นวงกลม ค่อยหมุนตัวลุกขึ้นยืนทำท่าแปลงจากท่าสอสร้อยมาลา แต่ไม่มีรายละเอียดของมือและข้อมือ เหลือเพียงแค่การโบกแขนสลัดขาซ้ายขึ้นลง 3-4 เท้า นั้น แล้วหยุดมือย่อขาหน้า ยกขาหลังขึ้นในลักษณะกระดก แต่ท่าเหมือนไม่ตั้งใจยก (ยกขึ้นเฉยๆ ลอยๆ) ร่างกายช่วงบนปล่อยให้ relax ทั้งหมด เคลื่อนไหวช้าไปมา แต่เปลี่ยนทิศทางที่หันหน้าไปหา แล้วจบด้วยการลงนั่งอีกครั้ง โดยนั่งพับเพียบยกมือขึ้นในท่า “นางกวัก”

ไฟสว่างเพิ่มขึ้นทั่วบริเวณ จะเห็นนักแสดงอีก 3 คนอยู่ในอีก 3 มุมที่เหลือของเวที เคลื่อนไหวในลักษณะ quality เดียวกันกับนักแสดงหญิงคนแรก คือเคลื่อนไหวไปเรื่อยๆ ไม่มีการเน้นเป็นพิเศษ แต่พร้อมกับที่ไฟสว่าง เสียงเพลง Pop-Rock จะดังขึ้น นักแสดงจะเคลื่อนไหวตามจังหวะของดนตรี แต่จะไม่เร่งจังหวะให้เร็วมากนัก (ไม่นับเป็น Double Beat และเน้นหนักที่ down beat มากกว่า up beat) นักแสดงชาย 3 คน จะเคลื่อนไหวในลักษณะของ Cannon^{๒๒} ใช้ท่าจากการเต้นช่วงแรกของนักแสดงนำชาย มีการสลัดที่เปลี่ยนมุมกันตามตำแหน่งมุมของพื้นที่สี่เหลี่ยมบนเวที ในขณะที่เดียวกัน นักแสดงหญิงจะหยุดนิ่งสลัดกับการเคลื่อนไหวบ้างบางครั้ง

---

^{๒๒} การให้นักแสดงหลายกลุ่มเต้นท่าเดียวกัน แต่ให้จังหวะเริ่มต้นการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่มเล็กมกันเล็กน้อย ดังนั้นจะดูเหมือนการเคลื่อนไหวของแต่ละคนจะไล่กันไป และในท่าเต้นเดียวกันจะจบลงไม่พร้อมกัน

ภาพที่ 211 : ภาพจากการแสดงชุด Homage II ช่วงที่ 2
ท่าของนักแสดงหญิงที่ยกขาหลังขึ้นในลักษณะกระดกเลียนแบบท่ากระดก ปล่อยร่างกายช่วงบนให้ relax
ที่มา: ภาพถ่ายจากแถบบันทึกภาพการแสดงชุด Homage II

ภาพที่ 212 : ภาพจากการแสดงชุด Homage II ช่วงที่ 2
นักแสดงหญิงทำท่า "นางกวัก"
ที่มา: ภาพถ่ายจากแถบบันทึกภาพการแสดงชุด Homage II

ในระหว่างนั้นนักแสดงชาวต่างชาติจะกลิ้งออกมาจากหลังขวา แล้วจะถ่ายรูปนักแสดงที่เคลื่อนไหวอยู่ในขณะที่อยู่ในท่านอน ให้แสงแฟลทสว่างขึ้น ถ่ายเสร็จก็จะกลิ้งออกไปทางเดิม

เมื่อนักแสดงชายหยุด นักแสดงหญิงก็จะลุกขึ้นเดินจากมุมหน้าซ้ายที่ตนอยู่ตั้งแต่เริ่ม เดินเฉียงตรงไปยังมุมขวาหลัง ใช้การเดินที่ผสมผสานทักษะการเดินแบบ Butoh walk ผสมกับแบบนาฏศิลป์ไทย ตัดรายละเอียดออกให้เหลือเพียงแค่การเดินย่อทึง น้ำหนักลงเข้าแล้วยกขาขึ้นข้างหลังเล็กน้อย เน้นที่การมองตรงปล่อยลำตัวช่วงบน ทิ้งน้ำหนักตามแบบของ Butoh เมื่อผ่านกลางเวทีไปได้เล็กน้อย ก็หันหน้ากลับมาเริ่มทำท่าสอดสร้อยมาลาที่ประยุกต์มาอีกครั้ง แล้วหยุดนิ่ง

นักแสดงชาวต่างชาติก็กลิ้งออกมาอีกครั้ง แต่ครั้งนี้กลิ้งออกมาทางหลังซ้าย ถ่ายรูปนักแสดงที่อยู่ตรงนั้น แล้วกลิ้งกลับออกไปเช่นเดิม

นักแสดงชายมุมหลังจะหันมาแสดงท่าเดียวกับนักแสดงหญิงเป็นท่าสะบัดมือแล้วผลักมือทั้ง 2 ข้างไปข้างหน้าพร้อมทั้งย่อขาลง ทั้ง 2 คนจะทำท่างานนี้พร้อมกัน นักแสดงหญิงจะเหมือนกับโดนผลักแล้วล้มลงไป

นักแสดงชายจะเข้ามาเรียงแถวตอนหันหน้าเข้าหาหลังเวทีด้านขวา แล้วเดินตรงไป ในท่าเดิน Butoh walk ที่ยกเท้าหลังขึ้น relax เล็กน้อย มองตรงไม่สนใจนักแสดงหญิง

นักแสดงชาวต่างประเทศวิ่งออกมาจากด้านขวาอุ้มนักแสดงหญิงขึ้น เพลงประกอบตัดเสียงลงทันที นักแสดงชายที่เดินแถวอยู่หยุดนิ่ง หันมามอง นักแสดงชาวต่างประเทศค่อยๆวางนักแสดงหญิงลง แล้วพูดบทรำแม่บทเล็กซำๆ “เทพพนม ปฐมพรหมสี่หน้า สอดสร้อยมาลา เฉิดฉิน อีกรั้งกวางเดินดง หงส์บิน กิรินรีบดำ อำไพ” โดยค่อยๆพูดให้ดังขึ้น เมื่อพูดจบ ก็หันหลังวิ่งออกไปทางมุมซ้ายด้านหลัง

ภาพที่ 213 : ภาพจากการแสดงชุด Homage II ช่วงที่ 2
นักแสดงชาวต่างชาติอุ้มนักแสดงหญิง ในขณะที่คนอื่นไม่สนใจ
ที่มา: ภาพถ่ายจากแถบบันทึกภาพการแสดงชุด Homage II

นักแสดงทั้ง 5 คนจะเคลื่อนไหวไปมาทั่วเวที แต่ทิศทางที่เคลื่อนไหวจะเป็นเส้นตรง และหักมุม 90 องศาในการหันตัว หรือกลับหลังหันซ้ำๆ ทุกครั้ง เสียงกลองญี่ปุ่นจะค่อยๆ ดีเป็นจังหวะซ้ำๆ ประกอบกับเสียงขลุ่ยญี่ปุ่น ขณะที่นักแสดงเดินก็จะใช้มือซ้ายจับมือขวาและขยับมือขวาไปมา ตามองตรง

ทุกคนค่อยๆ เคลื่อนที่เข้าหากันเป็นกลุ่ม โดยเพิ่มท่า push^{๓๓} แล้วบิดตัว เมื่อเข้ามาใกล้กันมากขึ้นท่าท่าซูด เป็นจังหวะ Cannon โดยขยับมือ push แล้วหมุนตัวลงย่อ เริ่มจากช้า แล้วค่อยๆ เร็วขึ้นตามจังหวะของกลองที่ค่อยๆ เร็วขึ้น แล้วจึงเพิ่มท่ากระโดดต่อจากท่าย่อ ให้ท่าซูดยาวขึ้น พร้อมทั้งออกเสียงหนักๆ ในขณะกระโดด พร้อมกับกลองที่เร็วอย่างรวดเร็ว

นักแสดงขยายกลุ่มออกมาเป็นแถวหน้ากระดานด้านหลังเวทีอย่างรวดเร็ว แล้วเดินกึ่งวิ่งมาข้างหน้าเวทีทั้งแถว มือซ้ายจับมือขวาที่สะบัดไปมา พร้อมทั้งกรีดร้อง หรือตะโกนดังที่สุด เปิดปากกว้าง เสียงกลองจะเจียบลง พร้อมกับหรีโพลงจนมืดสนิท

---

^{๓๓} Push เป็นทักษะนาฏศิลป์ร่วมสมัยอีกแบบหนึ่งที่อาศัยแรงจากลมหายใจในการเคลื่อนไหว เพื่อให้ร่วมกายเคลื่อนไหวเหมือนถูกผลักไปข้างหน้าโดยสิ่งที่มองไม่เห็น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถเคลื่อนไหวในลักษณะที่กำลังผลักบางสิ่งอยู่ได้เช่นกัน

ภาพที่ 214 : ภาพจากการแสดงชุด Homage II ช่วงที่ 2 ท่าจบ
นักแสดงยืนเรียงแถวหน้ากระดาน ด้านหน้าของเวที สบัดมือพร้อมกับส่งเสียงร้องดังๆ
ที่มา: ภาพถ่ายจากแถบบันทึกภาพการแสดงชุด Homage II

1.7 สรุปวิเคราะห์การแสดง

คุณพีรภณท์ ออกแบบท่าเต้นโดยใช้พื้นฐานนาฏยศิลป์หลายรูปแบบมาผสมผสานกัน โดยมีลักษณะเด่นของท่าโดยรวมดังต่อไปนี้

- 1.7.1 ไม่ใช้ดนตรี จังหวะของดนตรีประกอบท่าเต้น ดนตรีเป็นเพียงแค่เสียงประกอบการแสดงที่ถูกคิดขึ้นสดเท่านั้น มีเพียงช่วงเดียวที่ใช้ดนตรีประกอบการแสดง คือในตอนต้นช่วงที่ 2 ที่มีการนำเอาเพลง POP ROCK ที่มีเนื้อภาษาไทยเข้ามาใช้ประกอบการแสดง
- 1.7.2 ออกแบบท่าเต้นขึ้นจากพื้นฐานของท่าแม่บทเล็ก โดยใช้รูปแบบของการประดิษฐ์ท่าเต้นตะวันตก
- 1.7.3 การแสดงช่วงที่ 2 ใช้ทำนาฏยศิลป์ไทยเป็นพื้นฐานในการออกแบบท่าเช่นกัน แต่ลดรายละเอียดของท่าออกให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ ทำให้ทำนั้นดูเหมือนลักษณะกิริยาสามัญ เช่นการเดินย่อท้งน้ำหนักลงเข่าแล้วยกขาขึ้นข้างหลังเล็กน้อย แทนการกระดกเท้าขึ้นสูง การตัดการเคลื่อนไหวของนิ้วออก เหลือเพียงการเคลื่อนไหวแขนไปมา และกดข้อมือแบบ relax เท่านั้น
- 1.7.4 นำท่าสามัญมาปรุงแต่งให้กลายเป็นการเต้นรำ โดยใส่รายละเอียดของท่าเข้าไป เช่นการเดิน การสะบัดมือ การโบก การหันหน้าไปมา
- 1.7.5 นักแสดงจะพูดประกอบการแสดง โดยมีการพูดบทแม่บทเล็ก
- 1.7.6 มีการทำท่าซ้ำๆกัน ตามลักษณะที่เรียกว่า Canon หรือ อยู่หลายครั้ง รวมถึงลักษณะการเพิ่มความใหญ่ของท่าในท่าที่เป็น Canon
- 1.7.7 มีการสร้างภาพบนเวทีโดยใช้การจัดตำแหน่งของนักแสดงบนเวทีเป็นหลัก โดยใช้ตำแหน่งของนักแสดงที่จัดเป็นระดับ การแปรแถว การจัดตำแหน่งของนักแสดงบนเวที (blocking) หรือทิศทางการเคลื่อนไหวที่เสนอความหมายของการแสดง ที่ไม่สนใจ หรือไม่เห็นความสำคัญ

2. การแสดงนาฏยศิลป์มัลติมีเดีย

ออกแบบทำต้น โดย คุณพีรภรณ์ ชมธวัช

โอกาสที่จัดแสดง เปิดงานประกาศรางวัลภาพยนตร์แห่งชาติครั้งที่ 10 ณ หอประชุม
กรมประชาสัมพันธ์ ในวันที่ 4 เมษายน 2542

ความยาวของการแสดง ประมาณ 5 นาที

จำนวนนักแสดง ชาย 5 คน

(คุณพีรภรณ์ และนักแสดงชาย 4 คน ซึ่งเป็นนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์
แผนกโขนลิง)

2.1 แนวความคิด

เนื่องจากเป็นการแสดงเพื่อเปิดงานจึงไม่ได้มีการนำเสนอแนวความคิดใด หรือ
เรื่องราวใดๆ แต่การแสดงชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะยกระดับศิลปะการแสดงนาฏย
ศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย ในลักษณะที่แตกต่างออกไปจากที่นิยมแสดงกันในขณะ
นั้น

2.2 วิธีการนำเสนอ และการตีความ

นำเสนอนาฏยศิลป์ไทยผสมผสานกับนาฏยศิลป์ร่วมสมัยในอีกมุมมองหนึ่ง และ
ใช้ศิลปะเคลื่อนไหวผสมผสานกับเทคโนโลยีการถ่ายทำภาพยนตร์ ที่ได้บันทึกภาพ
คุณพีรภรณ์ขณะต้นทำต้นที่ใช้ในการแสดงช่วงแรก และนำไปตัดต่อเล่นเทคนิค
ต่างๆ เช่นให้เห็นเป็นคุณพีรภรณ์หลายๆภาพ ขยายจากตัวเล็กไปใหญ่ เปลี่ยนโทนสี
กลับหน้าเป็นหลัง ฯลฯ โดยตัดต่อให้เข้ากับจังหวะของดนตรี และไม่มีการเปลี่ยน
ลำดับของการทำท่า ดังนั้นท่าที่คุณพีรภรณ์ต้นในการแสดงจริงและภาพยนตร์ที่ฉาย
อยู่ด้านหลังจะเป็นทำการเคลื่อนไหวเดียวกัน

2.3 เครื่องแต่งกาย

- 3.4.1 เครื่องแต่งกายของคุณพีรเมธที่ ซึ่งแสดงเดี่ยวในช่วงแรก นุ่งผ้าถุงสีฟ้าถุงใหม่สีแดงลายทอง ไม่สวมเสื้อ สวมอินทนูสีแดง พู่ใหม่ประดับสีแดงเพลิง และสีส้ม ติดทองคำเปลวที่หน้าผาก
- 3.4.2 นักแสดงประกอบอีก 4 คน นุ่งผ้าในโทนสีแดง ส้ม เหลือง และ ทอง ไม่สวมเสื้อ

2.4 เพลง หรือ เสียงที่ใช้ประกอบการแสดง

เพลงจังหวะเทคโนโลยี สมัยใหม่ ที่มีเสียงเครื่องดนตรีไทย เช่นระนาด กลองทับ ประกอบ เป็นเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อการแสดงชุดนี้โดยเฉพาะ

2.5 ฉากประกอบการแสดง

เป็นฉากที่ประดับอยู่บริเวณเวทีงานประกาศรางวัล ด้านหลังเป็นจอผ้าสีขาวที่ใช้เชื่อมต่อไฟ และฉายภาพยนตร์ประกอบการแสดงที่ได้ตัดต่อไว้ก่อนหน้าการแสดง

ด้านข้างจะมีฉากประกอบ เป็นฉากทรงสามเหลี่ยม ติดล้อสามารถหมุนได้ วางอยู่ด้านละ 2 ชั้น เยื้องด้านหน้าของเวที และด้านในของเวที ในช่วงแรกจะวางไว้เหมือนหลังด้านข้างเวที นักแสดงประกอบอีก 4 คนจะอยู่ด้านหลังเช่นฉากเข้ามาในเวทีและหมุนฉากกลับด้านให้เห็นเป็นอีกฉากหนึ่ง

2.6 การแสดง

ช่วงที่ 1

ม่านเปิด นักแสดงนำชายนั่งอยู่ตรงกลางเวที เริ่มการเต้นเดี่ยวโดยเคลื่อนไหวในลักษณะท่าที่ประดิษฐ์ขึ้นมาจากพื้นฐานของแม่บทเล็ก โดยใช้รูปแบบของการประดิษฐ์ท่าเต้นตะวันตก เช่นการเปลี่ยนระดับ การสร้างความแตกต่าง ตัดหรือขยายรายละเอียด ทำซ้ำ และเพิ่มท่าหมุนหรือท่ากระโดดตามแบบของนาฏศิลป์ร่วมสมัย เข้าไปผสม แต่ในการแสดงชุดนี้จะแตกต่างจากการแสดงชุดอื่นๆ นักแสดงนำชายเคลื่อนไหวเร็วขึ้น เพื่อให้เข้ากับจังหวะเพลงจังหวะเทคโนโลยี ที่รวดเร็วและเร้าใจ ไม่มีจังหวะให้หยุดทำนองได้นานจนสังเกตได้ ท่าจะต่อเนื่อง การเคลื่อนไหวทั้งหมดจึงค่อนข้างเล็กและเร็ว อาศัยวิธีการเชื่อมท่าโดยการวิ่งก้าวยาวๆ ถ่ายน้ำหนักมากๆ หรือกระโดดใหญ่บ้างเป็นบางครั้งทำให้ท่าไม่สะดุดอยู่กับที่ และนิ่งจนเกินไป

ช่วงที่ 2

เมื่อเพลงขึ้นท่อนที่ 2 ภาพยนตร์บนจอด้านหลังจะเริ่มฉายจากภาพเล็กๆตรงกลางขยายมาเป็นภาพใหญ่เต็มจอ เป็นภาพของนักแสดงนำชายที่เต้นอยู่ในท่าเดียวกันกับที่นักแสดงนำชายเต้นอยู่บนเวทีในขณะนั้น ภาพยนตร์ที่ฉายจะเหมือนภาพขยายการเต้นของนักแสดงนำชายให้ใหญ่ขึ้น โดยใช้เทคนิคการตัดต่อภาพยนตร์ลักษณะต่างๆ เช่นทำภาพให้เป็นหลายๆจอบนจอใหญ่ โดยทำให้เป็นทวิคูณเป็น 2 เท่า 4 เท่า ไปเรื่อยๆจนเล็กจนมองไม่เห็น การเปลี่ยนโทนสีของภาพ หรือกลับด้านหน้าเป็นด้านหลัง เป็นต้น ในขณะที่นักแสดงนำชายก็ยังเต้นไปในลักษณะเช่นเดียวกับช่วงที่ 1

ภาพที่ 215 : ทำการเคลื่อนไหวที่ประยุกต์มาจากท่ารำกีนรี ในรำแม่บทเล็ก ของคุณพีรเมนต์ ชมธวัช
 ที่มา : พีรเมนต์ ชมธวัช. โครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ ชุด รำแม่บท.
 ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ภาพที่ 216 : ทำการเคลื่อนไหวที่ประยุกต์มาจากท่ารำเลียนดำ ในรำแม่บทเล็ก ของคุณพ่ริมณท์ ชมธวัช
ที่มา : พ่ริมณท์ ชมธวัช. โครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ ชุด รำแม่บท.
ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ภาพที่ 217 : ทำการเคลื่อนไหวที่ประยุกต์มาจากท่ารำในรำแม่บทเล็ก ของคุณพีรเมษฐ์ ชมธวัช
ที่มา : พีรเมษฐ์ ชมธวัช. โครงการปริญญาโททางด้านนาฏศิลป์ ชุด รำแม่บท.
ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ช่วงที่ 3

เพลงจะเปลี่ยนทำนองอีกครั้ง จังหวะจะเร็วขึ้น ฉากที่เป็นเหมือนหลังด้านข้างทั้ง 4 อันจะเลื่อนเข้ามาใกล้นักแสดงนำชาย โดยมีนักแสดงเซ็นอยู่ด้านหลัง เมื่อถึงตำแหน่งที่กำหนดนักแสดงทั้ง 4 คนก็ก้าวออกมาเป็นมุม 4 มุม ล้อมรอบนักแสดงนำชายเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู เพื่อไม่ให้บังกัน นักแสดงทั้งหมดจะเคลื่อนไหวไปพร้อมกันโดยใช้ท่าที่ออกแบบมาจากแม่ท่าโชนลิง ลักษณะการวางมือจะใช้ลักษณะการเอื้อมและการคว่ำของลิง มือเก็บเข้าที่หน้าอก มือขวาอยู่บนมือซ้ายหักข้อมือลงตามแบบแผนของตัวโชนลิงที่เรียกว่าท่าหย่อง หรือตั้งวงลิงไว้ตลอดเวลา ภาพยนตร์บนจอก็ยังฉายไปเรื่อยๆ แต่ในภาพยนตร์จะเป็นการเต้นของนักแสดงนำชายคนเดียวเท่านั้น ไม่ได้มีนักแสดงอีก 4 คนอยู่ด้วย

คุณพีรภณที่ใช้ท่าของโชนลิง เช่น ท่าคว่ำ เก็บ ตะลึงตึก ก้าวคว่ำ กระทบ หลบ หลีหลีม มาเรียงร้อยต่อกันใหม่ โดยไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะท่าเดิม เพียงแต่กำหนดท่า ให้เข้ากับจังหวะของดนตรี และเน้นให้นักแสดงเดินทางมากๆ ก้าวใหญ่ๆ กว้างๆ และ ย่อหลบหลีหลีมให้ต่ำ นักแสดงจะเคลื่อนไหวพร้อมกันหมดก่อน แล้วจึงใช้ท่าชุดเดิมแต่ ทำหันเข้าด้านในเป็นวงกลม โดยนักแสดงนำชายเคลื่อนไหวในท่าพื้นฐานเดียวกันแต่ เพิ่มท่าทักษะเช่นการกระโดดเข้าไป

นักแสดงประกอบทั้ง 4 คน เคลื่อนไหวเปลี่ยนมุม โดยตีลังกา หรือพุ่งม้วน เปลี่ยน ตำแหน่งกันได้วนขวาไปตามมุมต่างๆ 3 ชุด แล้วจึงพุ่งม้วนข้ามสลับกันผ่านจุดกึ่ง กลางของเวที แล้วทำท่าชุดเดิมแต่ทำให้เป็นลักษณะ Canon แล้วจึงกลับมากระโดด เก็บเท้าพร้อมกัน หมุนตัวแล้วชูมือขึ้น พร้อมกับเพลงที่จบลงทันที ภาพบนจอจะขยาย เข้ามาใหญ่จนภาพมัวแล้วกระจายหายไปพร้อมกัน

2.7 สรุปวิเคราะห์การแสดง

- 2.7.1 ออกแบบท่าเต้นขึ้นจากพื้นฐานของท่าแม่บทเล็ก โดยใช้รูปแบบของการ ประดิษฐ์ท่าเต้นตะวันตก เช่นการเปลี่ยนระดับ การสร้างความแตกต่าง ตัดหรือขยายรายละเอียด ทำซ้ำ และเพิ่มท่าหมุนหรือท่ากระโดดตามแบบ ของนาฏยศิลป์ร่วมสมัยเข้าไปผสม
- 2.7.2 นำท่าทักษะของโชนลิงมาประยุกต์ใช้ในการแสดง เช่นท่าเก็บ กระทบ ตี ลังกา ตะลึงตึก โดยเปลี่ยนจังหวะให้เข้ากับจังหวะเทคนิคโน้ตของเพลง ประกอบการแสดง และเคลื่อนไหวให้ใหญ่ขึ้นกว่าเดิม
- 2.7.3 การออกแบบท่าการแสดงจะมีเสียงเพลง จังหวะ และห้องของเพลงเป็น ตัวกำหนดการแสดงแต่ละส่วน โดยการเคลื่อนไหวทุกอย่างจะต้องลง จังหวะและไปด้วยกันกับเสียงดนตรีอย่างแม่นยำ เพื่อให้การแสดงดูน่าสน ใจและสร้างความรู้สึกศึกศักสนุกสนาน ทำให้นาฏยศิลป์ดูมีบรรยากาศที่ แตกต่างไปจากที่ผู้ชมทั่วไปเข้าใจ

- 2.7.4 มีการทำท่าซ้ำๆกัน ตามลักษณะที่เรียกว่า Canon หรือการให้นักแสดงหลายกลุ่มเต้นท่าเดียวกัน แต่ให้จังหวะเริ่มต้นการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่มเลื่อนกันเล็กน้อย
- 2.7.5 มีการสร้างภาพบนเวทีโดยใช้การจัดตำแหน่งของนักแสดงบนเวทีเป็นหลัก โดยใช้ตำแหน่งของนักแสดงที่จัดเป็นระดับ ประกอบกับการจัดวางฉากประกอบการแสดงให้ได้ตามระยะที่ต้องการ

รูปแบบ และวิธีการสร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุดการแสดงที่ได้คัดเลือกมาเป็นกรณีศึกษาทั้ง 4 ชุด ดังที่ได้รวบรวมไว้ข้างต้นมาสรุปเป็นรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์ทำการเคลื่อนไหวในชุดการแสดง นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย จนพบว่าในปัจจุบันรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์ทำการเคลื่อนไหวสำหรับการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยมีมากขึ้น ในที่นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีทำต้นในการสร้างสรรค์การเคลื่อนไหวที่นำพื้นฐานมาจากทำนาฏศิลป์ไทย ทำการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ โดยยึดข้อมูลจากการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยนาฏศิลป์นักร้องแบบทำต้นทั้ง 2 ท่าน ที่ได้นำมาเป็นกรณีศึกษาข้างต้น ได้แก่

1. คุณมานพ มีจำรัส
2. คุณพีรภณท์ ชมธวัช

โดยผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการสร้างสรรค์ทำการเคลื่อนไหว และนำเสนอตามรูปแบบของ แนวทางการประดิษฐ์ทำต้น โดยได้พิจารณาจากมุมมองของนาฏศิลป์ตะวันตก เนื่องจากผู้ออกแบบทำต้นทั้ง 2 คนมีภูมิหลังในการฝึกฝนนาฏศิลป์ตะวันตกมากกว่านาฏศิลป์ไทยที่ศึกษาภายหลัง หรือสนใจอย่างจริงจังในภายหลัง นอกจากนี้รูปแบบการออกแบบทำต้นของทั้ง 2 คน ก็ใช้ทักษะการออกแบบทำต้นสากลเป็นหลัก โดยสามารถรวบรวมได้ดังต่อไปนี้

1. การประดิษฐ์ทำต้นโดยการประยุกต์องค์ประกอบของท่า (ตัดทอน หรือ เพิ่มท่า)

การประดิษฐ์ทำต้นในลักษณะนี้ทำได้โดยการดึงรายละเอียดของท่าที่ต้องการออกมา แล้วนำรายละเอียดนั้นมาขยาย หรือตัดทอนลงให้ลดน้อยเท่าที่ผู้ประดิษฐ์ทำต้นต้องการ เช่นในการรำไทย รายละเอียดของท่าที่ไม่เด่นนัก เช่น การกล่อมไหล่ หรือ การหล่อมไหล่และการตีไหล่ การโน้มเข้า หรือ การกระทบในการเต้นโขน รายละเอียดเหล่านี้ในกรณีของผู้ศึกษานาฏศิลป์ร่วมสมัยจะมองเห็นว่ารายละเอียดของท่ารำนี้มีวิธีการเคลื่อนไหวของร่างกายที่เหมือนกันกับหลักการเคลื่อนไหวร่างกายของนาฏศิลป์ร่วมสมัย เช่นการกอดเกลียวข้างก็เปรียบเทียบกับการทำ side contraction หรือ การหดกล้ามเนื้อให้ด้านข้างของลำตัวเฉียงเข้าหากันนั่นเอง, การกล่อมไหล่และ

การตีไหล่ ก็คล้ายกับทักษะการ Isolation ของ การเต้นแจ๊ส หรือนาฏยศิลป์ร่วมสมัย, การห่มเข้า หรือการยืด-ยุบ ก็คล้ายกับการ Bounce ดังนั้นการนำเอาท่ารำไทยบางท่ามาทำให้เป็นจุดเด่นของการแสดง โดยการท่าช้า, การเปลี่ยนข้างจากซ้ายเป็นขวา, การปรับจังหวะในการทำ ช้า หรือ เร็ว ทำให้ใหญ่ขึ้นจนเห็นได้ชัดมาก หรือเล็กลงแล้วทำบ่อยๆ โดยขยายทำให้ใหญ่ขึ้นจนในบางครั้งจะสังเกตไม่ออกว่าเป็นนาฏยศิลป์ไทย หรือนาฏยศิลป์ร่วมสมัยแต่ในความจริงแล้วลักษณะการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อนั้นจะเหมือนกันจนสังเกตได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวตามแบบทักษะของนาฏยศิลป์ประเภทใด แต่ความแตกต่างที่ออกมาสู่สายตาผู้ชม ตัวแปรหนึ่งที่สำคัญคือผู้แสดง ลักษณะของท่าที่ถูกประยุกต์ หรือ ออกแบบขึ้นใหม่จะดูเป็นนาฏยศิลป์ไทย หรือนาฏยศิลป์ร่วมสมัยก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของผู้แสดง ถ้าผู้แสดงคนนั้นมีพื้นฐานทางด้านนาฏยศิลป์ไทยมา ทำนั้นก็ดูเป็นนาฏยศิลป์ไทยประยุกต์ แต่ถ้าเป็นนักเต้นที่ฝึกฝนนาฏยศิลป์ตะวันตก ท่าที่ออกมา ก็จะดูแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เนื่องมาจากการฝึกฝนพื้นฐานของนักแสดงที่แตกต่างกัน ทำให้สรีระ และลายเส้นของร่างกาย (posture and line) ดูแตกต่างกันออกไป เพราะการฝึกฝนกล้ามเนื้อพื้นฐานนั้นแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการกดหน้าขาของนาฏยศิลป์ไทย ที่แตกต่างจากการยืดตัวตรง และดึงเชิงกรานให้ตึงของบัลเลต์ และนาฏยศิลป์ร่วมสมัยมาก

ในอีกกรณีหนึ่งก็คือการตัดทอนท่า การลดรายละเอียดต่างๆของท่าลง เช่นการใช้มือของนาฏยศิลป์ไทย โดยปกติแล้วในการวาดมือการเปลี่ยนตำแหน่งของมือ มักจะมีการ "ม้วนข้อมือ" ซึ่งเป็นจุดเด่นลักษณะหนึ่งของนาฏยศิลป์ไทย เมื่อจะต้องการประดิษฐ์ท่าขึ้นใหม่ จึงลดการเคลื่อนไหวของมือลง เพื่อที่จะเน้นแค่ลักษณะของการม้วนข้อมือ เพื่อให้เห็นได้ชัดขึ้น ในกรณีเดียวกันอาจจะใช้กับการกรีดนิ้ว การกระทบจังหวะ เพื่อดึงลักษณะของท่าที่ต้องการออกมาเสนอต่อผู้ชมให้ชัดมากที่สุด

2. การผสมผสานท่ารำไทยเข้ากับท่านาฏยศิลป์ตะวันตก (Modern dance)

การผสมผสานท่ารำ-เต้นในลักษณะนี้จะเป็นลักษณะที่พบได้มากและเห็นได้ชัดเจนในปัจจุบัน นักแสดงหรือผู้ออกแบบท่าเต้นแต่ละคนก็จะมี การนำนาฏยศิลป์ร่วมสมัยเข้ามาใช้ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ตามพื้นฐานการเต้นของตนเอง เนื่องจากทักษะและรูปแบบการแสดงของนาฏยศิลป์ร่วมสมัยนั้นก็มีหลายแบบและหลายลักษณะ เช่นการใช้เทคนิค Contact

improvisation, Cause and Effect หรือ Release ดังนั้นรูปแบบของการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยจึงมีหลายลักษณะตามที่รวบรวมได้ดังต่อไปนี้

การสร้างสรรคัลักษณะท่ารำไทยที่ผสมผสานกับท่านาฏยศิลป์ร่วมสมัยโดยคงลักษณะบางประการของนาฏยศิลป์ไทยไว้ และนำลักษณะของนาฏยศิลป์ร่วมสมัยมารวมเข้าด้วยกัน ที่พบเห็นกันบ่อยครั้งก็คือ การคงไว้ซึ่งลักษณะมือ และ แขน มาผสมกับการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยเฉพาะช่วงขาและลำตัวแบบนาฏยศิลป์ตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นนาฏยศิลป์ร่วมสมัย บัลเลต์ หรือการเต้นแจ๊ส

ลักษณะเช่นนี้เป็นนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในระยะแรก ปัจจุบันมีการนำการเต้นรูปแบบนี้พบได้มากในวงการบันเทิง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนางเครื่องของนักร้องลูกทุ่ง หรือการแสดงเพื่อเปิดตัวสินค้า และการเดินแบบตามสถานที่ต่างๆ

ในที่นี้จะขออธิบายการนำเทคนิคของนาฏยศิลป์ร่วมสมัยที่ถูกนำเข้ามาผสมผสานโดยจะใช้ทักษะพื้นฐานของนาฏยศิลป์ร่วมสมัยมากล่าวถึงเป็นหลัก วิธีการนำทักษะพื้นฐานของนาฏยศิลป์ร่วมสมัยเข้ามาผสมผสานใช้กับท่านาฏยศิลป์ไทยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 Contraction – ในนาฏยศิลป์ตะวันตก Contraction หมายความว่า การโค้ง หดลำตัว ให้ลำตัวดูสั้นลง

บางกรณีอาจจะดูคล้ายการกระทบจังหวะในนาฏยศิลป์ไทย แต่ contraction เป็นการหดกล้ามเนื้อเพื่อองหรือเน้นส่วนของร่างกายให้หดเข้าหากัน จนดูเหมือนงอตัว อาจจะทำช้า หรือ เร็วก็ได้ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่าการกดเคลื่อนช้าๆ จึงจัดได้ว่าเป็นการ contraction เช่นเดียวกัน ความจริงแล้วการกระทบจะคล้ายกับทักษะการเต้นนาฏยศิลป์ร่วมสมัย ที่เรียกว่า stacatto การใช้ท่าสั้นๆ เร็ว กระตุก โดยใช้การหายใจเข้าออกสั้นๆเป็นแรงผลักร่างกายให้เกิดการเคลื่อนไหวตามข้อต่อต่างๆ ของร่างกาย เมื่อทำช้าๆจะดูเหมือนการเคลื่อนไหวของหุ่น หรือการ contraction เล็กๆ ก็จัดได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวแบบ stacatto ซึ่งเป็นลักษณะอีกอย่างที่แตกต่างกัน นาฏยศิลป์ไทยโดยสิ้นเชิง แม้ว่าจะเห็นการเคลื่อนไหวที่เร็ว และการหมุนตัวบ้าง แต่ก็

ยังน้อย ในส่วนมากแล้วลักษณะเหล่านี้จะไม่ปรากฏอยู่ในการเต้นโขน ซึ่งมีเหลี่ยมมุม เช่นเดียวกับบัลเลต์หรือนาฏศิลป์ร่วมสมัย

2.2 Relaxation – การปล่อยร่างกายให้เคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติ และน้ำหนักของ ร่างกาย

ในนาฏศิลป์ไทยการวางร่างกายทุกส่วนจะต้องถูกต้อง ดังนั้นมักจะมีการเกร็งตัว วางมือวางเท้าให้ถูก ในการประยุกต์ผู้ศึกษาจึงลดรายละเอียดของท่าลง เมื่อต้องการจะเน้นแต่มือ หรือ ข้อมือ ส่วนอื่นๆของร่างกายจึงปล่อยลงไปตามแรงดึงของน้ำหนักตัว (relax) เช่น การปล่อยหัวเข้าให้งอ ยืดหยุ่นตามน้ำหนักร่างกายจะทำให้ร่างกายช่วงบนสามารถเคลื่อนไหวได้เต็มที่ เป็นต้น ภายหลังทักษะนี้ได้ถูกนำไปขยาย ออกแบบรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยอีกประเภทหนึ่งซึ่งก็คือ Release

2.3 Fall - ในนาฏศิลป์ตะวันตกทงความถึงความถึงท่าทักษะการล้ม กลิ้ง กล่าวรวมถึงการใช้พื้นในการเคลื่อนไหวทุกชนิด

ทักษะนี้เป็นทักษะที่สำคัญ และนิยมใช้ในการประยุกต์ใช้กับนาฏศิลป์ไทยมาก ประเทศอาเซียนมีประเพณี วัฒนธรรม และมารยาทหลายอย่างที่จำเป็นต้องมีการเคลื่อนไหวบนพื้น เช่นการคุกเข่า เดินเข่า นอนกับพื้น กราบ การหมอบ ขยั้น ฯลฯ ท่าทางเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเคลื่อนไหวในแบบนาฏศิลป์ได้ ไม่ยากนักเพียงแค่ให้นำเอาท่าเดิน คุกเข่า หลายๆแบบของนาฏศิลป์หลายๆประเทศ มารวมกัน ก็สามารถทำให้เกิดท่าการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจได้ เมื่อผสมเข้ากับการใช้พื้น และแรงโน้มถ่วงของโลกแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย เพิ่มการใช้แขน เปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนไหวไปหลายๆทิศ ก็จะทำให้ท่าการเคลื่อนไหวมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งยังทำให้การแสดงมีการใช้ระดับของร่างกายที่แตกต่างกัน บางครั้งยังใช้เป็นท่าเชื่อมในโอกาสต่างๆอีกด้วย

พื้นฐานของการใช้พื้นที่ในนาฏยศิลป์ร่วมสมัยคือการถ่ายน้ำหนักของร่างกายไปสู่พื้น การกลิ้ง หรือการล้มจะมีวิธีการที่ทำให้นักแสดงดูไม่หนักและไม่เจ็บในสายตาของผู้ชม ในขณะที่เดียวกันทำนาฏยศิลป์ไทยส่วนมากจะเป็นท่าหนึ่งที่อยู่ในลักษณะยืน การนำท่าหนึ่งเหล่านั้นมาดัดแปลงให้อยู่ในท่าหนึ่ง นอน หรือ คุกเข่า เมื่อเคลื่อนไหวเร็วๆ และผสมท่าการล้ม การลุก ที่ดูสิ้นไหลเข้าไปในระบอบจะทำให้นาฏยศิลป์ดูมีมิติ มีระดับ การจัดองค์ประกอบบนเวทีจะดูน่าสนใจมากขึ้นเมื่อสามารถเพิ่มการใช้พื้นที่เข้าไปได้ เป็นการนำเสนอความแตกต่างอีกรูปแบบหนึ่งให้กับผู้ชม

2.4 Recovery - ในนาฏยศิลป์ตะวันตกหมายความว่าความถึงการเคลื่อนไหวกลับสู่ท่าเริ่มต้น อาจหมายถึงรวมถึงการยืดตัวจากท่าเคลื่อนไหวต่างๆได้ เช่นการก้มตัวไปข้างหน้า และยืดตัวกลับที่เดิม การยืดตัวกลับจะเรียกว่าการ recovery

การนำทักษะนี้มาใช้ในการประยุกต์กับนาฏยศิลป์ไทยนั้นอธิบายให้เห็นภาพชัดเจนได้ยาก เนื่องจากความหมายของ recovery เองก็ไม่ชัดเจน แต่ผู้ศึกษาได้ตีความการ recovery เป็นการขยายท่าเชื่อมหรือเพื่อสร้างความสนใจให้กับท่าหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น ท่าฉเวลาเพียงไหล่ หากจะต้องการเคลื่อนไหวโดยใช้ทักษะ recovery เพียงเล็กน้อยก็อาจทำได้โดยการเอียงตัวหรือกล่อมตัว แล้วย่นตัวกลับเข้าสู่ท่าเดิม ลักษณะนี้ก็สามารถเรียกว่า recovery ได้เนื่องจากไม่ได้เป็นการสร้างท่าขึ้นใหม่ แต่เป็นการทำให้ท่าหนึ่งเคลื่อนไหวบนพื้นฐานของนาฏยศิลป์ไทยเดิมเพียงท่าเดียว ทำให้เกิดท่าการเคลื่อนไหวที่เป็นชุด มีความยาวของการแสดง 1 ท่ามากขึ้น ซึ่งเป็นแนวความคิดสำคัญข้อหนึ่งของการประดิษฐ์ท่าเต้นตามรูปแบบของนาฏยศิลป์ตะวันตก ผู้ออกแบบท่าเต้นทั้ง 2 คน ใช้วิธีการสร้างท่าใหม่จากท่าหลักเดิม ทำให้การแสดงทั้งชุดนั้นดูมีท่าการเคลื่อนไหวที่เป็นเรื่องเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันถ้าการแสดงชุดนั้นมีแนวความคิดสำคัญที่สามารถสื่อออกได้ด้วยท่าการเคลื่อนไหวท่าเดียวแล้ว การขยายท่าทำนั้นให้ได้มากที่สุด จะเป็นการเน้นแนวความคิดของชุดการแสดง โดยไม่ทำให้ผู้ชมไขว้เขวอีกด้วย

2.5 Bounce – ทำยืดหยุ่น ทำย่อ การทิ้งน้ำหนักของร่างกายตามแรงโน้มถ่วง

ถ้าเปรียบเทียบกับนาฏยศิลป์ไทย หมายถึงการห่มเข้า, กระทบ, ยืดยุบ ซึ่งลักษณะเหล่านี้นาฏยศิลป์ไทยมีการใช้อยู่แล้ว การประยุกต์มักจะเป็นไปในลักษณะการยืดยุบ หรือกระทบบให้ต่อเนื่อง เพิ่มจำนวนครั้ง นุ่มนวลขึ้น เปลี่ยนคุณลักษณะของการท่า (quality) เช่น ในการแสดงของคุณมานพ ชุตติตดิน มีลักษณะการใช้ท่าเหล่านี้ค่อนข้างบ่อยมาก โดยผู้แสดงนั่งกระทบจังหวะหลายๆ ที่ ทำซ้ำ ใหญ่ 1 ครั้ง แล้วทำเล็กๆ เร็วๆ หลายๆ ครั้ง แล้วทำซ้ำมากกว่าจังหวะแรกอีก 1 ครั้ง หรือหยุดท่าเป็นช่วงๆ เป็นต้น

2.6 Rebound - ท่าที่ใช้การดึง ท่ากระโดดลอยตัวลักษณะต่างๆ

การนำการกระโดดเข้าไปประสมกับท่านาฏยศิลป์ไทย เป็นการประยุกต์นาฏยศิลป์ไทยแบบที่ผู้ศึกษาเห็นว่าจะเป็นการเปลี่ยนลักษณะของนาฏยศิลป์ไทยมากที่สุด โดยเฉพาะหากว่าเป็นการกระโดดสูงขึ้นจากพื้น ที่เน้นการลอยตัวบนอากาศแล้วด้วย ท่าทางของลำตัว รายละเอียดของแขนและขาจะไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่การจัดตำแหน่งของร่างกายในอากาศ และทำการลงสู่พื้น และการเชื่อมท่าให้ต่อเนื่องกันอย่างไรก็ตามการนำท่ากระโดดมาใช้ในงานนาฏยศิลป์ไทยประยุกต์มักจะมีพบเห็นได้มากในงานที่ต้องการความเร็ว ความตื่นตาตื่นใจ ความเร็วของท่าทั้งหมดจึงถูกเปลี่ยนตามไปด้วย ซึ่งก็ทำให้ท่าทางต่างๆเปลี่ยนแปลงไปแม้ว่าในท่าที่จริงแล้วไม่ได้ตัดแปลงอะไรเลยก็ตาม

โดยส่วนมากแล้ว คุณสมบัติของการเคลื่อนไหวที่ปรากฏในทักษะนาฏยศิลป์ร่วมสมัยเหล่านี้จะไม่พบในนาฏยศิลป์ประจำชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่รวมถึงการใช้น้ำหนักร่างกาย แรงถ่วง เช่นการ swing (ทักษะการแกว่ง โดยใช้แรงถ่วงจากน้ำหนักของร่างกายผนวกกับจังหวะการเคลื่อนไหว) slide (การไถล) และการยก หรือการหนุนคู้ (lift and support) ซึ่งเป็นทักษะที่นักแสดงนาฏยศิลป์ประจำชาติจะไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เมื่อนำมาใช้กับการวางลักษณะตัวแบบนาฏยศิลป์ไทยจึงทำให้เกิดลายเส้นที่น่าสนใจ และดูแปลกออกไป ทั้งนี้ท่านั้นจะดูดี

ได้ก็ต่อเมื่อนักแสดงทั้ง 2 คน (อาจจะ เป็นชาย หญิง หรือ ชายกับชาย และหญิงกับหญิง หรือมากกว่า 2 คนก็ได้) มีพื้นฐานการยกและการถ่ายน้ำหนักให้กันที่ดี และผู้ออกแบบท่าเต้นสามารถนำท่าดังกล่าวมาใช้ได้ในจังหวะที่เหมาะสม และถ่ายทอดให้ผู้แสดงสามารถเข้าใจความต้องการของตนเองในการเคลื่อนไหวท่านั้นได้อย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามข้อสังเกตที่สำคัญที่สุดข้อหนึ่งก็คือ พื้นฐานของนักแสดงเป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสนใจมากที่สุดพื้นฐานการฝึกฝนของนักแสดงเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้ออกแบบท่าเต้นจะต้องตัดสินใจว่าสามารถประยุกต์ทักษะต่างๆได้ ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่าพื้นฐานของนักเต้นแต่ละคนนั้นแตกต่างกัน แม้ว่าจะให้นักเต้น 2 คนเต้นในท่าเดียวกัน แต่ก็แน่นอนว่าลักษณะของท่าที่ออกมาจะเป็นไปเหมือนกันได้ยากการเลือกท่ากระโดดให้เหมาะกับนักเต้นที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยจึงค่อนข้างจะเป็นทางเลือกที่เสี่ยงมาก เนื่องจากจะไม่มีกรลอยตัว หรือความเบาอย่างที่ต้องการ หรือถ้าทำได้นักแสดงก็จะไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวตำแหน่งของร่างกายขณะที่ลอยอยู่กลางอากาศได้ ทำให้ท่านั้นออกมาดูไม่ดี และเมื่อไม่ได้รับการฝึกฝนการลงมาสู่พื้นตามหลักการที่ถูกต้อง ก็จะมีเสียงดังเมื่อลงมากระทบพื้น ซึ่งทำให้สุนทรีย์รสในการชมของผู้ชมหายไป ในขณะที่เดียวกันถ้าต้องการความหนักแน่น การกระทบแรงๆของโขนจะตรงตามความต้องการมากกว่า ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความต้องการและแนวความคิดของระบำนั้นๆ

3. การประดิษฐ์ทำเต๋นโดยการไ้ทำทางตามธรรมชาติของมนุษย์

การประดิษฐ์ทำเต๋นในลักษณะนี้จะเป็นลักษณะที่เห็นกันอยู่เป็นประจำในระบ่าต่างๆแม้แต่ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยปกติ การนำทำทางต่างๆมาใช้จนกระทั่งกลายเป็นชื่อทำ เช่น ชัก แบ่งผัดหน้า หรือ สอดสร้อยมาลา

การนำกิจวัตรประจำวันมาประยุกต์เข้ากับนาฏยศิลป์ไทย คือใช้ทำนาฏยศิลป์ไทยสื่อถึงการกระทำต่างๆ โดยที่ไม่ใช้การตีบท เช่นการร้อยมาลัย มือที่หยิบดอกไม้จะไม่ใช้ทำจับ หยิบดอกไม้ ร้อยเข้าเข็ม ใช้การกล่อมไหล ย้อนตัวเพื่อจะร้อย มีการเอียงตัวกดเกลียวข้างเมื่อหยิบดอกไม้ เป็นต้น เป็นการปรับปรุงกิริยาตามปกติให้สวยงามขึ้นโดยใช้พื้นฐานการเคลื่อนไหวเบื้องต้นของมนุษย์ มีการนำทักษะนาฏยศิลป์ร่วมสมัยเข้ามาช่วยผสมกับการประยุกต์ทำนาฏยศิลป์ไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ในที่นี้ในการประดิษฐ์ทำจะเน้นถึงการนำเสนอกริยานั้นๆให้ผู้ชมได้รับรู้เป็นหลัก

4. การออกแบบการแสดงโดยการไ้ใช้นาฏยศิลป์หลายๆสกุลมาแสดงร่วมกัน

เป็นการประดิษฐ์ทำเต๋นโดยการนำเอานาฏยศิลป์ 2 รูปแบบหรือมากกว่านั้นมา แสดงร่วมกันโดยไม่มีการดัดแปลง โจทย์ที่ผู้เต๋นจะได้รับก็คือ การเจรจาโต้ตอบกัน โดยมีหัวข้อของการเจรจา โดยไ้ทำทางนั้น ทำที่ไ้จะไม่ใช้การตีบท หรือภาษาไ้ ภาษามือ แต่เป็นการแสดงออกด้วยการเคลื่อนไหว สายตา และจ้งหวะ

5. การออกแบบการแสดงโดยใช้การจัดองค์ประกอบบนเวทีที่ทำให้ทำน่าสนใจขึ้น

เป็นการนำเอาศิลปะการจัดองค์ประกอบบนเวทีของตะวันตกมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้เข้ากับท่าของนาฏยศิลป์ไทยซึ่งรูปแบบการแปรแถวของนาฏยศิลป์ไทยนั้นมียุคก่อนข้างน้อยและเป็นลักษณะเฉพาะที่ตามตัว เช่น ปากพนักหงาย - คอว่า, แถวเฉียง วงกลม เป็นต้น

นอกจากแถวและทิศทางการเคลื่อนไหวแล้วในการจัดองค์ประกอบของกลุ่มนักแสดงในการหยุดยืน จับกลุ่มในท่าหนึ่ง หรือในขณะที่เคลื่อนไหวไปพร้อมกันในท่าเดียวกัน หรือไม่เหมือนกันก็ตาม ยังมีวิธีจัดองค์ประกอบให้หลากหลายออกไป ดังต่อไปนี้

5.1 การเลียนแบบ (Copy) และการเพิ่มระดับของท่า (Level)

ในขณะที่นักแสดงคนหนึ่งเคลื่อนไหว นักแสดงอีกคนหนึ่งก็จะเคลื่อนไหวในท่าเดียวกัน แต่อยู่ในระดับ (level) ที่แตกต่างกันออกไป อาจจะเป็นสูงกว่า หรือ ต่ำกว่า อยู่ด้านหน้าหรืออยู่ด้านหลัง ระดับในที่นี้มิได้หลายความหมาย เช่น ระดับของร่างกายโดยรวม เขย่ง ยืน คูกเข่า นั่งบนส้นเท้า นั่งพับเพียบ หมอบ นอน การทำท่าต่างๆที่เหมือนกันจะทำให้เกิดความซ้ำซาก จำเจ น่าเบื่อหน่าย การจัดระดับของนักแสดงในกลุ่มแต่ละคนให้แตกต่างกันจึงสามารถช่วยแก้ปัญหานี้ได้

หรือบางครั้งการจัดระดับอาจจะหมายรวมถึงการปรับเปลี่ยนรายละเอียดของท่าก็ได้เช่นกัน เช่น ในท่าโครงสร้างพื้นฐานเดียวกัน นักแสดงคนอื่นๆ อาจจะเคลื่อนไหวแขนขาอาจจะสูงกว่า แขนซ้ายต่ำกว่า เป็นต้น สลับปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของท่านั้นๆ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นไม่ใช่ที่นักแสดงจะเปลี่ยนแปลงท่านั้นๆอย่างไรก็ได้ นักแสดงจะต้องระวังตำแหน่งการยืน ระดับการยืนของตนเองให้อยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้อง พร้อมทั้งรักษาตำแหน่งของตน คอยดูการเคลื่อนไหวของนักแสดงคนอื่นๆอยู่เสมอ จึงจะสามารถเสนอความแตกต่างของระดับได้ชัดเจน และสวยงาม

จุดสำคัญอย่างหนึ่งคือผู้ออกแบบท่าเต้นจะต้องคอยระวัง และสังเกตดูภาพรวมบนเวทีอยู่เสมอ ไม่ใช่ยืนดูอยู่บนเวที แต่จะต้องลงมาสำรวจดูจากบริเวณที่นั่งของผู้ชม เพื่อให้เห็นภาพเดียวกันกับผู้ชมจะเห็นในการแสดงทำให้สามารถปรับภาพให้เป็นภาพขององค์ประกอบที่สมบูรณ์ที่สุดได้ ทั้งนี้ทั้งนั้นผู้ออกแบบท่าเต้นที่ดีจะเปลี่ยนตำแหน่งจุดมองไปจนทั่วบริเวณที่นั่งของผู้ชม เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีตำแหน่งใดที่เป็นจุดบอดบนเวที ที่ทำให้เกิดข้อตำหนิได้ภายหลัง

5.2 การประดิษฐ์ท่าเต้นโดยการสร้างความแตกต่างในองค์ประกอบของท่า (Contrast)

โจทย์นี้เป็นโจทย์ที่ยากสำหรับผู้ออกแบบท่าเต้น และนักเต้น นักแสดง การสร้างความแตกต่างในองค์ประกอบท่า อาจหมายรวมถึงถึงความแตกต่างในทุกๆ ด้าน เช่นเดียวกับการสร้างความแตกต่างในมุมมองของระดับไม่ว่าจะเป็น ลักษณะท่า ลักษณะลายเส้นของร่างกาย เช่น เหลี่ยม หรือเส้นโค้ง คุณลักษณะของท่า เช่น ลื่นไหล หรือกระตุก หยุตนิ่ง เป็นการสร้างท่าทางต่างๆ ให้แตกต่างจากต้นแบบโดยไม่มีกำหนดตายตัว แต่ทำให้ภาพของการเต้นที่ออกมาแตกต่างจากเดิมได้อย่างสิ้นเชิงทั้งในทางที่ดีและไม่ดี

นอกจากนี้ก็มีวิธีการสร้างสรรค์ท่าขึ้นใหม่เพื่อใช้ในการแสดงนาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยแล้ว รูปแบบการนำเสนอต่างๆ ที่ประกอบไปด้วยเทคโนโลยีประกอบการแสดง เช่น การออกแบบแสงสี ดนตรีประกอบการแสดง เสียงประกอบการแสดง (sound effect) การออกแบบฉาก อุปกรณ์ประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย ฯลฯ ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การแสดงชุดนั้นดูน่าสนใจหรือไม่ ทั้งยังสามารถส่งผลต่อภาพการแสดงโดยรวมทั้งหมด โดยสามารถส่งเสริมทำการเคลื่อนไหวให้ดูดีขึ้น หรือเลวลงได้อย่างมาก

ในปัจจุบันนี้ได้มีผู้ที่มีความสามารถในการออกแบบเทคนิคเหล่านี้มากขึ้นทำให้แบ่งบทบาทของผู้ออกแบบท่าเต้นได้มาก อย่างไรก็ตามการสร้างสรรค์รูปแบบการนำเสนอภาพรวมทั้งหมดของการแสดง ก็ยังตกกับผู้สร้างสรรค์การแสดงเช่นเดิม ผู้สร้างสรรค์หลายคนเลือกที่จะให้ความใส่ใจกับการออกแบบเทคนิคเหล่านั้นเท่าๆกับการเคลื่อนไหว โดยนำเอาเทคโนโลยีพิเศษมาใช้ในการแสดงของตน และให้ความสำคัญกับการนำเสนอมากกว่าท่าเต้นและผู้แสดง ทำให้ลักษณะการแสดงที่แตกต่างกันออกไป เพราะในลักษณะนี้นั้น ผู้แสดงไม่จำเป็นต้องมีความสามารถพิเศษมากมาย และทำการเคลื่อนไหวก็ไม่จำเป็นจะต้องผาดโผน หรือมีรายละเอียดมาก เนื่องจากจะเป็นการดึงความสนใจไปจากเทคโนโลยีที่จะนำเสนออีกด้วย แต่โดยส่วนมากแล้วมักจะเป็นการผสมผสานการนำเสนอท่าการเคลื่อนไหวและเทคโนโลยีเข้าด้วยกันในการแสดงชุดเดียว โดยแบ่งความสำคัญออกในแต่ละช่วงการแสดง

ลักษณะเหล่านี้เป็นวิธีการประดิษฐ์การแสดงโดยใช้นาฏศิลป์ไทยเป็นพื้นฐานในการประดิษฐ์การแสดงอย่างง่าย ๆ ซึ่งโดยปกติแล้วรูปแบบเหล่านี้มักจะถูกใช้ร่วมกันอยู่เสมอ บางครั้งก็ไม่สามารถแยกออกได้ว่าแบบใดเป็นแบบใดในการแสดงบางชนิด ในบางครั้งอาจจะแทบดูไม่ออกเลยว่าการแสดงนั้นเป็นการแสดงที่มีพื้นฐานมาจากท่าทางของนาฏศิลป์ไทย เนื่องจากการประยุกต์และการเลือกที่จะนำท่าทาง การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายมาใช้ และนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามความต้องการของผู้ประดิษฐ์ท่า และจุดมุ่งหมายของการแสดงนั้นๆ